

انجمن پسته ایران

بازارت آغاز شد

۳

خبرنامه پسته

نشریه خبری تحلیلی انجمن پسته ایران
 ● سال دوم ● شماره ۱۸ ● مهر ۱۳۸۸
 ویژه نامه ۲۴ صفحه

سردبیر:
 علی صادقی

صفحه آرایی:
 ابوالفضل صحرایی
 حروفچینی:
 زهره امینی - بهاره الهی

* دفتر مرکزی - کرمان: بلوار جمهوری اسلامی، خیابان شهید لاری نجفی (۲۰ متری نادر)، کوچه شماره ۲، طبقه فوقانی شمالی بانک کار آفرین

کدپستی:
 ۲۴۷۷۶۹۱-۹۳:تلفن: ۷۶۱۹۶-۴۳۱۴۹

نمبر:
 ۰۳۴۱-۲۴۷۷۶۹۰

پست الکترونیکی:
 KERMAN@PISTACHIOIRAN.COM

* دفتر تهران: میدان هروی، خیابان وفامنش، خیابان آزادی، پلاک ۵۷، طبقه ۵، واحد ۱۱
 کد پستی: ۱۶۶۹۷۱-۶۵۶۵

تلفن:
 ۰۲۱-۲۲۹۵۷۹۹۹ / ۰۲۱-۲۲۹۶۶۹۲۸۹
 پست الکترونیکی:

TEHRAN@PISTACHIOIRAN.COM
 INFO@PISTACHIOIRAN.COM

سایت انجمن پسته:
 WWW.PISTACHIOASSOCIATION.COM

ایمیل خبرنامه:
 khabarnamep@yahoo.com

بازدید از بازار پسته

۴

بازدید از کارگاه فرآوری

۹

تاریخ درباره حیات پسته چه می گوید؟

۲

پنجمین سمپوزیوم بین المللی پسته و بادام

۱۹

● تاریخ درباره حیات پسته چه می گوید؟

● سفرنامه سفیران پسته ایران

● گزارش تقویمی

● گزارش مقایسه‌ای

● در سفر چه دیدیم و چه آموختیم

● ارزیابی: سوری ها به درخت پسته «درخت طلایی» می گویند

● ارزیابی: فرهنگ استفاده عمومی از مغز پسته در مواد غذایی

● پنجمین سمپوزیوم بین المللی پسته و بادام

۲

۳

۹-۳

۱۰

۱۴-۱۲

۱۵

۱۷

۱۹

درخت پسته کهنسال
در نواحی
روستای هفتش، از
توابع شهرستان نائین

عکس از استاد ایرج افشار
اهدایی به استاد محمد حسن ابریشمی

تاریخ درباره حیات پسته چه می گوید؟

با مطالبی که مسولان سوری در دیدارها و نشست ها راجع به تاریخچه و قدمت درختان پسته در آن کشور می گفتند، چنین برداشت می شد که گویا آنها سوری را خاستگاه پسته می دانند. در این زمینه از استاد محمد حسن ابریشمی پرسیدیم. استاد می گوید:

نام علمی *P. Atlantica* مرکب از کلمه *Pistachio* ماخوذ از واژه ایرانی «پسته» و *Atlantika* از الفاظ یونانی، به معنی اطلس، منسوب به کوه اطلس در لیبی و به معنای کوه و اقیانوس اطلس، یا منسوب به آن در زبان های اروپایی است. بنابراین درخت مزبور گونه ای از درختان *Pistachio* است که در فارسی با اسامی درخت بنه، خنجک و در عربی حبه الخضر (لفظاً به معنای دانه سبز) و بطم گفته می شود. تردیدی نیست که ریشه گیاه این گونه درخت عرصه پهناوری در آسیا و اروپا را زیر پوشش داشته و این درختان در ناحیه مورد بحث، اقبال آن را یافته اند که مصون از آفات طبیعی و انسانی، حدود ۲ هزار سال پایدار بمانند. اما پسته معمولی یا *pistachio vera* نام و منشأ ایرانی دارد و همچنین کهن ترین درختان این گونه با عمر حدود هزار سال، تنها در قلمرو فرهنگی ایران- به معنی جغرافیایی بسی قدیم آن- در نواحی خراسان وجود دارد؛ از جمله درخت پسته بر روی مرقد شیخ احمد جامی، و برخی مقابر ناحیه گازرگاه هرات. برای اطلاعات بیشتر رجوع کنید به دانشنامه جهان اسلام (حرف ب- پ) مدخل «پسته» صفحه ۶۳۶-۶۳۸، پژوهشی از محمد حسن ابریشمی.

ترکیب گروه اعزامی

- ۱- مهندس مجتبی خسرو تاج (دبیر کل انجمن پسته ایران و سرپرست گروه)،
- ۲- دکتر بهمن پناهی (رییس مرکز تحقیقات جهاد کشاورزی کرمان)،
- ۳- مهندس حسین امیری (کارشناس ارشد باغبانی، تولید کننده و فرآوری کننده از کرمان)،
- ۴- مهندس محمدعلی انجم شعاع (کارشناس مدیریت بازرگانی-عامل توسعه خوشه کسب و کار پسته رفسنجان- و تولید کننده)،
- ۵- مهندس حسن طریقی احمد کارشناس ارشد زراعت (تولید کننده و فرآوری کننده پسته از قم)،
- ۶- مهندس محمدرضا جانفدا کارشناس کشاورزی (فرآوری کننده خدماتی از خراسان رضوی، فیض آباد)،
- ۷- مهندس علیرضا پناهنده کارشناس کشاورزی (فرآوری کننده خدماتی از خراسان رضوی، فیض آباد)،
- ۸- مهندس محمدحسین پور کارشناس کشاورزی (تولید کننده و فرآوری کننده از کرمان)،
- ۹- مهندس رضا حسینی کارشناس کشاورزی (تولید کننده و فرآوری کننده از کرمان)،
- ۱۰- مهندس جواد هاتفی (کارشناس الکترونیک، تولید کننده پسته در کرمان، سازنده ماشین آلات بسته بندی - خراسان رضوی)،
- ۱۱- مهندس وحید دانشور (کارشناس ماشین آلات کشاورزی- سازنده ماشین آلات فرآوری - شرکت ممتازان کرمان)،
- ۱۲- مرتضی نخعی (تولید کننده پسته و سازنده ماشین آلات فرآوری - شرکت ممتازان کرمان)،
- ۱۳- مهندس حجت حسینی سعدی (کارشناس کشاورزی، تولید کننده و فرآوری کننده- کرمان)،
- ۱۴- آرمین کاویانی (فرآوری کننده مغز پسته و تولید کننده- کرمان).

مجتبی خسرو تاج

بسیار سفر باید...

از دستاوردهای حقیر در این سفر تجربی و علمی به کشورهای سوریه و ترکیه، همنشینی با آقایانی بود که هر کدام به نحوی جمع را یاری دادند تا به اهداف خود در این سفر برسند. لازم می دانم از همه عزیزان گروه تشکر کنم، از آقای طریقی و برادران اعزامی از استان خراسان، آقایان پناهنده، حسین زاده و جانفدا که براساس برنامه ریزی قبل از سفر، گروه را در تهیه عکس و فیلم و بحث های باغبانی و روش های تولید یاری کردند تا سایر ظرفیت های جمع در طول سفر برای اعضای گروه روشن تر شد. آقای هاتفی به دلیل تجربیات قبلی در اینگونه سفرها گروه را با مسائل و انتظاراتی که در این سفر بایستی دنبال کرد مشورت می دادند. آقای کاویانی که در طول سفر مرتباً با موضوع فرآوری پسته خشک در معرفی و شناسایی ماشین آلات مرتبط برای جمع صحبت می کردند و با آقایان نخعی نژاد و رضا حسینی که تجربیات خود را از نحوه کاشت و برداشت و آفات در اختیار سایر اعضا قرار می دادند. گروه از حضور برادر صاحب نظر، آقای دکتر پناهی برخوردار بود که پاسخگوی بسیاری از نیازهای علمی و تحقیقاتی جمع و طرف های مقابل بودند. آقایان انجم شعاع، حسین امیری و حسینی سعدی به دلیل سوابق فعالیت های تحقیقاتی و تجربی، هر یک با طرح سوالات مناسب و مقایسه هایی که در مذاکرات و نشست ها از صنعت پسته ایران با سوریه و ترکیه مطرح می کردند، پویایی جمع را در دستیابی به آگاهی های ضروری و شناخت واقعیت ها، هر چه بیشتر فراهم می ساختند.

آقای حسن طریقی احمد، زحمت تهیه عکس و فیلم از بازدیدها و نشست ها را پذیرفته بودند و به همت ایشان اکنون تعداد قابل توجهی عکس با کیفیت از باغ های پسته، مراکز فرآوری، بازار پسته و ... در آرشیو انجمن ذخیره کرده ایم. نمونه هایی از کارهای این باغدار هنرمند را در ویژه نامه می بینید.

و بالاخره آقای وحید دانشور که در سمپوزیوم، چهار مقاله علمی ارائه دادند.

از ویژگی های بارز آقای دانشور، شجاعت و اعتماد به نفس ایشان است. «آقا و وحید» با اینکه به اقتضای جوانی، تجربه کاری دوستان دیگر گروه را ندارد، فردی مسؤلیت پذیر نشان داد. از همان ساعات اولیه سفر، ارتباط خوبی با دیگران برقرار کرد و بدون اینکه از قبل تقسیم کار شده باشد، در عمل، نقش روابط عمومی و برقرار کننده ارتباط با طرفهای سوری و ترک را بر عهده گرفت.

حضور فعال و پر نشاط این عضو جوان در هیأت اعزامی یادآور این نکته بود که «نسل جوان» را باید پاور داشت. همچنانکه مردم ایران جوانان پر نشاط و مصمم را که در راه خود سازی، پیشرفت و خدمت به جامعه قدم بر می دارند ارج می نهند و به آنان افتخار می کنند.

غیر از اعضای گروه، لازم می دانم تشکر و قدر دانی کنم از «آقای حسین پور» سفیر محترم جمهوری اسلامی ایران در ترکیه و همکاران محترم ایشان: آقایان: «فدایی» وابسته اقتصادی و «ملکی» وابسته بازرگانی و همچنین از کارکنان سفارت ایران در سوریه به خصوص آقای نراقی وابسته اقتصادی سفارت که در مدت اقامت هیأت در سوریه، ما را همراهی نمودند.

بحمدالله ره آورد این سفر برای انجمن پسته ایران بسیار پر بار و امید بخش است. با احترام به همه اعضای و بزرگانی که تجربه ارزنده سالهای جوانی و میانسالی و کهنسالی را در خدمت اعتلای صنعت پسته کشور گذاشته و می گذارند برای تمامی کوشندگان عزیز در تولید، فرآوری و صادرات پسته آرزوی سلامت و توفیق روز افزون داریم.

سفرنامه سفیران پسته ایران

توانمندیهای صنعت پسته در سوریه و ترکیه و شرکت در پنجمین سمپوزیوم بین المللی پسته و بادام

با هدف: «آشنایی و تبادل اطلاعات و تجربیات در زمینه های تولید، فرآوری و صادرات پسته»، انجمن پسته ایران سفر هفت روزه به کشورهای سوریه و ترکیه را برای اعضاء برنامه ریزی و اجرا کرد. این سفر از تاریخ ۱۳ تا ۱۷ مهر ماه برگزار شد. گروه اعزامی متشکل از ۱۴ عضو انجمن بود که صاحب تخصص و تجربه در عرصه های مختلف این صنعت هستند.

در این سفر مناطق پسته خیز، نحوه فرآوری و صنایع تبدیلی و در مجموع، امکانات بالقوه و بالفعل این کشورها در صنعت پسته مورد بازدید قرار گرفت. اعضای گروه در نشست هایی که با مسؤولان کشاورزی و بازرگانی داشتند با شیوه های کاری و ظرفیت های دو کشور همسایه صاحب مقام سوم و چهارم تولید پسته در جهان آشنا شدند.

اعضای گروه در پنجمین سمپوزیوم بین المللی پسته و بادام که در دانشگاه هاران ترکیه برگزار شد نیز شرکت کردند. برای اینکه خوانندگان گرامی خبرنامه در جریان این سفر و دستاوردهای آن قرار گیرند، از دوستان گروه اعزامی خواستیم دیده ها و شنیده ها و آموخته هایشان از این سفر را بنویسند. پاسخ های رسیده با اندکی تلخیص و تلفیق، تنظیم و به نام گزارشگر آن چاپ شده است. ضمن سپاس از همکاری دوستان که به تعبیری «سفیران پسته ایران» بوده اند، این شماره خبرنامه را به گزارش تجربه ارزنده انجمن در اعزام اعضای خود به یک سفر علمی - سیاحتی اختصاص داده ایم.

بازارت آغاز شد

گزارش از حسین امیری

جمعه ۱۰ مهر؛ ساعت ۱۷:۱۵ گروه اعزامی انجمن پسته از فرودگاه امام خمینی تهران به مقصد شهر دمشق حرکت کرد و بعد از ۲ ساعت و نیم پرواز وارد فرودگاه دمشق شد.

اعضای گروه ابتدا برای زیارت مرقد حضرت زینب (س) مشاقتانه به زینبیه مشرف شدند.

شنبه ۱۱ مهر؛ برنامه ها طبق هماهنگی قبلی انجمن و سفارت ایران در سوریه به این ترتیب برگزار شد:

جلسه با اعضای اتاق بازرگانی و کشاورزی سوریه در دمشق

در این نشست در محل هتل اروپا، دبیرکل گزارشی از وضعیت تولید و صادرات پسته در ایران، چگونگی شکل گیری انجمن، و مزیت های نسبی پسته ایران در مقایسه با پسته دیگر کشورها ارائه داد. مهندس خسرو تاج تعداد اعضای انجمن را ۴۰۰ نفر با پوشش حداکثری تولید و صادرات پسته کشور اعلام کرد. وی چهار مزیت پسته ایران را بشرح ذیل برشمرد:

- ۱- نسبت بالای مغز، به کل وزن پسته (۵۷ درصد مغز به ۴۳ درصد پوست).
- ۲- تنوع بالا در ارقام پسته ایران ۳- طعم و مزه بهتر پسته ایران ۴- قابلیت برشته شدن و تحمل درجه حرارت تا ۱۷۰^oC، بطوریکه، «مغز پسته» سیاه نشود.

* یکی از اساتید دانشگاه دمشق - پروفیسور عدنان - گفت: در سال های گذشته کارشناسان ایرانی در امر پسته در خارج از کشور در دوره های آموزشی شرکت می کردند و امروزه از تجربه و اطلاعات آنها استفاده نمی شود. (سخنان او در انتقاد از وضعیت پسته ایران بود). رییس اتاق بازرگانی و کشاورزی سوریه توضیحاتی راجع به وضعیت تولید و مصرف پسته در سوریه و ساختار اتاق مزبور ارائه کرد.

نشست مشترک با اعضای اتاق بازرگانی و کشاورزی دمشق

رییس اتحادیه اتاق های کشاورزی سوریه:

* کهنسال ترین درختان پسته باعمر بیش از ۲۰۰۰ سال در اطراف دمشق وجود دارد. سوریه سومین تولید کننده پسته دنیاست. پسته در سوریه خیلی مصرف دارد. پسته سوریه خوشمزه ترین رقم پسته است.

* وزارت کشاورزی سوریه برای توسعه پسته اهمیت زیادی قائل است. پسته در شهرهای حماه، حمص، حلب و عدلن (بیشتر در شمال این کشور)، کشت و کار می شود.

* تولید پسته تازه در سوریه حدود ۷۵۰۰۰ تن و Red Aleppo (پسته حلبی، آشوری) مهمترین رقم مورد کشت در این کشور است که تا ۹۰ درصد خندانی دارد.

* محققان سوری موفق شده اند با استفاده از هورمون GA۳ سن باردهی درختان پسته را از ۷ سال به ۵ سال کاهش دهند.

* سوریه در زمینه کشت و کار پسته تجربه زیادی ندارد و خواستار همکاری بیشتر و تبادل اطلاعات با ایران است.

(جلسه با پرسش و پاسخ طرفین در ساعت ۱۳ پایان یافت.)

بعد از ظهر عازم شهر حماه شدیم بین راه در روستای «عین تین» توقف کردیم. مشاهده چند درخت کهنسال پسته در نزدیکی روستا همه ما را شگفت زده کرد. این درختان احتمالاً از گونه P. Atlantica است. درختانی با تنه های قطور که در پی گذشت سال ها اشکال عجیبی بخود گرفته اند. تعدادی از آنها چندین مرحله پیوند خورده بودند.

درختان پسته قدیمی باعمر بیشتر از ۲۰۰۰ سال در روستای عین تین شهر دمشق

محصول درختان پسته کهنسال روستای عین تین

محصول درختان پسته کهنسال روستای عین تین

عمر این درختان را بیش از ۲۰۰۰ سال تخمین می زنند. در جوار درختان یک رشته قنات بسیار قدیمی وجود دارد. شغل عمده مردم کامیون داری است. بسیار میهمان نوازند. در محل دفتر شورای روستا به گرمی از هیات ایرانی استقبال کردند. از روستای عین تین به سوی شهر حماه رفتیم. شب هنگام به شهر حماه رسیدیم.

یکشنبه ۱۲ مهر: بازدید از بازار پسته

در شهر حماه ابتدا از بازار پسته دیدن کردیم. پسته «حلبی» مصرف تازه خوری زیاد دارد. صبحگاهان، پسته را از باغ چیده و پس از تمیز کردن در محل باغ داخل سبد می ریزند و با کامیون، کامیونت، وانت و حتی تراکتور آنرا به بازار حمل می کنند. غرفه داران پسته را تحویل می گیرند و برای فروش در بازار داخلی یا صدور به لبنان و کشورهای حوزه خلیج فارس، و یا نگهداری در سردخانه بسته بندی می کنند.

* به گفته کارشناسان اتاق کشاورزی حماه، مهمترین ارقام پسته سوریه که همه بادامی شکل هستند، عبارتند از آشوری حلب Red Aleppo، Aburiha، Nab، Aljama، مقداری هم فندقی.

* برداشت محصول پسته به سه صورت کال (مغز سبز)، تازه خوری، و خشک مصرف می شود. (پسته تازه که به بازار حمل می شد تا قبل از ساعت ۱۰ صبح بفروش می رسید).

بازار مورک در ۳۰ کیلومتری شهر حماه

جلسه با مسوولان اتاق کشاورزی

بهمراه ۲۵ تن کود دامی در هکتار مصرف می کنند.

بازدیدها

* از دو باغ پسته رقم حلبی بازدید کردیم. ویژگی آنها، رعایت فاصله مناسب میان درختان است، بارشده مطلوب و محصول دهی خوب.
* از یک کارگاه کوچک تبدیل پسته به مغز و بسته بندی و فروش مغز پسته بازدید کردیم.

در راه حلب

گروه اعزامی انجمن هنگام بازدید یک باغ پسته در منطقه حماه (روستای مورک)

چاه، کاشتن نهال باقیمت یارانه ای، پرداخت وام برای شبکه آبیاری است. (وام های ۵ ساله با نرخ های پائین ۴ درصد برای آبیاری قطره ای و اگر مساحت زیر کشت قابل توجه باشد تا ۲۰ درصد کل هزینه کشاورز را دولت پوشش می دهد.) معادل تقریباً سه هزار دلار)

* مشکلات اصلی در فرآوری است که البته تا حدودی حل شده است.

* اتاق کشاورزی حلب یک هیأت مدیره با ۱۲

پروفسور دکتر ایمنه دیری

عضو دارد که ۴ عضو دولتی و ۸ عضو دیگر از بخش خصوصی هستند.

* با استانداران جلسات دوره ای داریم و طرحها را بررسی می کنیم.

* کشت پسته در حلب خیلی قدیمی است. سوریه ۹/۲ میلیون درخت پسته دارد که ۲/۵ میلیون اصله بارده هستند. در سالهای اخیر درخواست برای کشت پسته توسعه یافته است.

* دو نوع پسته حلبی داریم: یک نوع محلی است و نوع دوم آشوری

* سهم استان حلب در تولید پسته، ۱۷۴۵۰ تن (۴۰ درصد کل تولید سوریه) است. از ۹ میلیون درخت پسته در سوریه، ۴ میلیون درخت در حلب وجود دارد. مناطق اصلی تولید پسته در سوریه به ترتیب

اهمیت عبارتند از حماه، حلب و ادلب.

در مسیر، باغ های وسیع پسته دیم توام با درختان زیتون مشاهده می شد. متوسط عمر آنها بالای ۲۰ سال تخمین زده می شود.

در میان راه در تاریکی شب آثار بجای مانده از کاخهای یک شهر باستانی را دیدیم.

در اتاق کشاورزی شهر حلب

* گفته های پروفسور دکتر ایمنه رقم تولیدی اصلی پسته در سوریه رقم آشوری است، چه بر اساس شرایط زیست محیطی ایجاد شده باشد و یا

وراثتی، در سوریه حدود ۱۵ رقم پسته داریم. * در کل سوریه ۹ میلیون درخت پسته زیر کشت

است. فاصله درخت ها ۷-۸ متر است.

* مهم ترین مسأله زارع سوری مشکل آبیاری است. متوسط بارندگی بین ۲۰۰ تا ۳۰۰ میلی

متر در سال است. در حالیکه نیاز درختان به طور متوسط ۶۰۰ میلی متر بارندگی است. البته این

میزان نیاز به بارندگی بر حسب اینکه در سال آور باشیم و یا ناآور، همبطور نوع درخت ها، نوع کود

و نوع خاک و کیفیت محصول و درصد پسته های پوک، متفاوت است.

* بعضی آفات و بیماریها، مثل آفت حشره کاپیتوس، پسیل و بعضی باکتری ها در ریشه ایجاد می شود که به یکباره درخت را خشک

می کند.

* به علت مشکلات فقیر بودن خاک و غیر قابل کشت بودن برای محصولات زراعی، در این

زمین ها پسته می کارند.

* برای حل مشکل فقیر بودن زمین ها، بر اساس عمر درخت ها کود اضافه می کنیم: حدود سه کیلو

کود شیمیایی مشکل از ازت، فسفر، پتاس.

رئیس اتاق کشاورزی حلب: مهم ترین اقلام کشاورزی استان حلب، گندم، پنبه، چغندر قند، زیتون، روغن زیتون و پسته حلبی است.

* کمک دولت در بخش پسته عمدتاً «برای حفر

* رئیس اتاق کشاورزی شهر حماه: اختلاف دما در فصل برداشت حداکثر ۱۰ درجه سانتیگراد، رطوبت نسبی هوا حدود ۶۵-۶۰ درصد و میزان متوسط بارندگی در منطقه بیش از ۳۰۰ میلی متر است.

* مهندس جهاد محمد از اتاق کشاورزی، آفات پسته این منطقه را «پسیل»، «کرمانیا»، «زنجره» و «کاپیتوس»، و بیماری های آن را: «سپتوریا»، «الترناریا» و «ورتن سیلیوم» ذکر می کند و می افزاید: PH: خاک باغ ها ۸-۷/۸ است. باغداران بعد از برداشت، کودهای فسفوره و پتاسه را

جلسه در اتاق کشاورزی شهر «مورک»

دکتر علی به گروه خوشامد گفت و توضیح داد:

* برای جلوگیری از آفات زراعی در ماههای اول و دوم میلادی سمپاشی زمستانی می

کنیم. سمپاشی حشرات در بیستم ماه مارس و سمپاشی آفات قارچی در ۱۵ روز اول ماه

آوریل انجام می شود.

* دو نوع هرس داریم؛ یکی برای پرورش و دیگری برای ثمر دهی.

* از تجربیات شما [انجمن پسته ایران] استفاده می کنیم و یک انجمن برای پسته در

منطقه حماه تشکیل خواهیم داد. در این زمینه علاقه مند به همکاری مشترک هستیم.

* در یازدهم ماه اکتبر، جشنواره پسته در منطقه مورک داریم. امیدواریم هیأت ایرانی

در این جشنواره شرکت کند.

* سطح زیر کشت پسته در شهر حماه ۵۲۰۰ هکتار است. عمر درختان پسته ۲۰-۱۵ سال

و رقم معروف: «آشوری» و محصول امسال ۱۱۵۰۰ تن.

* مدیر دفتر پسته سوریه (مهندس حسن ابراهیم) سطح زیر کشت پسته در این کشور

را ۵۷۰۰۰ هکتار می داند و می گوید بیش از ۲۵ رقم پسته در سوریه وجود دارد.

* رئیس اتحادیه اتاق های کشاورزی سوریه (احمد کشتو) می گوید: پسته در سوریه به

عنوان «درخت طلایی» لقب گرفته است.

* مهندس خسرو تاج گزارشی از چگونگی شکل گیری «انجمن» و صنعت پسته کشور

ارائه و به سوال ها پاسخ داد.

* مهندس دانشور، در قالب یک Powerpoint اطلاعاتی از وضعیت پسته

دیدار با آقای حسین رسلان سلامه رئیس اتاق کشاورزی شهر حلب

دوشنبه ۱۳ مهر؛ بازدید از باغ و پایانه صنعتی

اعضای گروه در بازدید از واحد فرآوری صنعتی حلب به یادگار عکس گرفتند

«حلب» مهمترین شهر اقتصادی، صنعتی و تجاری سوریه است با آب و هوای مطلوب تر نسبت به دمشق.

ابتدا به پایانه فرآوری و بسته بندی در شهرک صنعتی شیخ نجار رفتیم. برنامه عملیات فرآوری، سورت و بسته بندی در این پایانه پیش بینی شده ولی هنوز نصب تجهیزات و کارهای ساختمانی آن به اتمام نرسیده است. چیدمان، تاسیسات و تجهیزات آن نشان می داد که صاحب پایانه یک برنامه مدون برای خرید پسته تازه و انجام عملیات فرآوری دارد. او می گوید تاکنون سه میلیون دلار برای ساخت این پایانه هزینه کرده است.

گفتنی است که بخشی از تجهیزات فرآوری و سورت این پایانه متعلق به شرکت ممتازان کرمان است. دستگاه های مربوط به ادامه کار و خط سورت و فرآوری را از شرکت های ترک و ایتالیایی خریده اند.

(صاحب پایانه مدعی بود نحوه کار و نوع سرمایه گذاری آن در خاورمیانه بی نظیر است.)

امتیاز به سرمایه گذاران خارجی

* در شهرک صنعتی حلب (شیخ نجار)، اعطای مالکیت و برخورداری از صد درصد معافیت ۵ ساله از مالیات، امتیازاتی است که به سرمایه گذاران خارجی داده می شود. بهمین دلیل تاکنون ۳۰۰۰ شرکت خارجی در این شهرک سرمایه گذاری کرده اند.

* از آنجا که در سوریه برای تولید محصولات استراتژیک (گندم، جو، ذرت، پنبه) خط قرمز در نظر گرفته شده و یارانه ها تنها به تولید این نوع محصولات تعلق می گیرد، کارخانه فرآوری پسته مشمول یارانه دولتی نشده است.

شیرینیجات با مغز پسته: آنچه در بازار خشکبار شهر حلب توجه می کند، عرضه شیرینی و حلواجات مملو از مغز پسته و بادام است.

در کنار بازار خشکبار شهر حلب، مسجد امویان قرار دارد و مقبره حضرت زکریا (ع) که به زیارت آن رفتیم.

پسته و زیتون در یک باغ

* باغ های پسته و زیتون متعلق به آقای «باسل زیتونی» که در زمینی کاملاً سنگلاخ احداث شده دیدنی بود. (او علاوه بر اشتغال به مرغداری به احداث این باغ ها مبادرت کرده). درخت ها با فواصل ۱۰ × ۱۰ متر کاشته شده، رشد درختان زیتون خوب بود اما درختان پسته رشد مناسبی نداشتند. تنه درختان پسته کاملاً با محلول «بر دو» پوشانده شده و دچار آفت سوسک سرشاخه خوار پسته بودند.

باغ در حلب، متشکل از درختان پسته و زیتون

سخنرانی دبیر کل در مراسم افتتاحیه سمپوزیوم

دانشگاه HARRAN، محل برگزاری سمپوزیوم

سرویس دانشکده کشاورزی، گروه از یک پایانه فرآوری پسته در حوالی شهر شانلی اورفا بازدید کرد.

این پایانه از سادگی خاصی برخوردار بود؛ در یک بالا بر پسته تازه، دو چرخ آبی، یک دوش آب با Shaker و حوضچه تخلیه فاضلاب خلاصه می شد. در اینجا پسته پس از پوست گیری و شستشو برای خشک شدن بروی محوطه پهن می شد. به رغم همرسی و یکنواختی و میزان کم پسته های پوک و کال، وجود قارچ اسپرژیلوس (مولد زهرا به آفات توکسین) و همچنین پسته های رنگی (زرد و سیاه) در توده پسته پهن شده کاملاً مشهود بود.

* سه شنبه ۱۴ مهر؛ برای شرکت در مراسم افتتاحیه پنجمین سمپوزیوم بین المللی پسته و بادام به دانشکده کشاورزی دانشگاه HARRAN در ۲۵ کیلومتری شهر شانلی اورفا (Şanlıurfa) رفتیم.

* اعضای گروه در هتل محل اسکان شرکت مستقر شدند. این هتل محل اسکان شرکت کنندگان در سمپوزیوم بود.

در مراسم افتتاحیه دبیرکل انجمن سخنرانی کرد که مورد استقبال حاضران در جلسه قرار گرفت. گزارشی شرکت در سمپوزیوم در صفحات ۱۹ و ۲۰ آمده است)

بازدید از پایانه

* پس از صرف ناهار در محل سلف

ادامه از صفحه قبل

* مسؤول پایانه می گوید: رقم پسته siirit که بیشتر شبیه به رقم احمد آقایی است، در منطقه کشت و کار شده و برای فرآوری به این پایانه حمل می شود. نرخ فرآوری برای هر تن پسته دانه شده ۷۰۰/۰۰۰ ریال و برای هر تن پسته باخوشه ۱۰۰۰/۰۰۰ ریال است و روزانه یکصد تن پسته در این محل فرآوری می شود. (به نظر نمی رسد این پایانه توان انجام دادن این حجم از کار را داشته باشد.)

* در بخشی از پایانه اقدام به تهیه «مغز» از پسته های کال و دهن بست می شود. در قسمت دیگر با تجهیزات بسیار ساده و یک دستگاه بسته بندی، شکلات مغز پسته تولید می کنند که سادگی کار و زیبایی بسته بندی در نوع خود جالب است. در مجموع می توان گفت، در این سیستم فرآوری، چندان مراعات اصول بهداشتی و فنی نمی شد. (خوشبختانه این ایرادها در صنعت پسته ایران تا حد بسیار زیادی برطرف شده است.)

نمونه شکلات تهیه شده از مغز سبز پسته در یک کارگاه کوچک در شهر شانلی اورفا

جلسه با پروفیسور آوازانتو

گروه اعزامی در ترکیه از هر فرصت که ممکن می شد برای تبادل نظر با اساتید و کارشناسان و مسوولان دست اندرکار صنعت پسته استفاده می کرد. سه شنبه شب ساعت حدود ۱۱ توانستیم با پروفیسور آوازانتو به گفت و گو بنشینیم. در این دیدار نظرات پروفیسور آوازانتو شنیدنی بود. ایشان درباره مشکلات و مسائل صنعت پسته ایران گفت:

- ۱- مشکلات پایه ای در باغ های پسته ایران وجود دارد. مهمترین آن، نوع پایه ای است که در باغ های پسته به کار می برید. باید از بذر تراوتوس استفاده کنید چون در شرایط نامساعد خاکی و جذب آب، خیلی سریع رشد می کند. ریشه این بذر چنان است که حتی سنگ را سوراخ و از آن عبور می کند و به رشد در شرایط سخت ادامه می دهد. بنابراین پایه ها از این طریق می توانند آب را از زیر سنگ بیرون بکشند که این باشرایط ایران سازگار است. این پایه با pistachio vera سازگاری دارد و می تواند خیلی خوب جوش بخورد، به طوری که پیوندک را باشرایط سخت محیطی سازگار می کند. در تونس از آن استفاده می شود، از پایه vera به شوری و گموز مقام تر است.
- ۲- بی نظمی در نوبت های آبیاری دارد. اگر گیاه نیاز به آب نداشته باشد، می تواند ایجاد مشکل کند.
- ۳- تاخیر در خواب درخت: از آنجا که خواب درخت پسته

در شرایط اقلیمی استان کرمان، با توجه به مشکل خشکسالی و خطر آفلاتوکسین، بهتر است به جای چند رقم تجاری بدنبال واریته هایی باشید که دوره رشد آنها کوتاه است.

۴- مشکل در حمل پسته: بدنه فلزی کامیون زیر آفتاب ۷۰-۶۰ درجه گرم می شود و این گرمای زیاد به بار پسته لطمه زده ایجاد آلودگی می کند. (می توانید برای اطمینان بررسی کنید.)

در ایران معمولاً با تأخیر انجام می شود مزیت پایه تربنتوس این است که برگها به سرعت می ریزند و گیاه زود به خواب می رود. با توجه به تجربه به دست آمده در آمریکا، دادن آب سرد به درختان برای اینکه آنها سریعاً به خواب بروند توصیه می شود. نیاز سرمایی در درختان میوه، دوره ای است که گیاه باید سرمای بین صفر تا ۷ درجه را ببیند، تا در بهار گل بدهد.

بازدید از باغ پسته دیم و زیتون آبی

اعضای گروه به همراه مهندس فتوحی مدیر کل وزارت جهاد کشاورزی در بازدید از یک باغ در ترکیه

چهارشنبه ۱۵ مهر؛ از چند باغ پسته دیم و زیتون آبی (قطره ای) منطقه اورفا- واقع در ۴۵ کیلومتری شهر شانلی اورفا بازدید داشتیم. این منطقه با ارتفاع ۴۵۴ متر از سطح دریا حدود ۶۰۰ میلی متر بارندگی سالانه، که این مقدار باران تقریباً جوابگوی نیاز درختان است. یک یا دو مرحله به روش جوی و پشته نیز دو طرف درختان آبیاری می شود.

- * کانالهای بزرگ آبرسانی سیمانی، مزارع بزرگ پنبه و ذرت که به روش فاروئی کشت شده بود در طول مسیر جلب نظر می کرد.
 - * درختان از رقم پسته انتب (حلبی) و در فاصله ۵×۶ متر کاشته شده بود.
 - * بزرگترین آفات، کاپنودیس، کرمانیا - پسیل - شته پیچاننده برگ بود که توسط سموم «امیتراز» و «ادیمتوات» با آنها مبارزه می شود.
 - * تغذیه چندانی بر روی درختان صورت نمی گیرد.
 - * امسال، سال Off درختان پسته منطقه مورد بازدید قلمداد می شود.
- مدعی بودند به ازای هر ۲۰ اصله درخت ماده یک درخت نر وجود دارد، اما عملاً اینطور نبود.

* ارزیابی کلی این است که به درختان پسته در ترکیه (منطقه شانلی اورفا) نگاه اقتصادی نمی شود و همچنان محصولات استراتژی و زیتون از اهمیت بیشتر و جایگاه بهتری برخوردارند.

بازدید از مرکز تحقیقات پسته و کارگاه فرآوری

بازدید از آثار تاریخی

پنجشنبه ۱۶ مهر؛ آخرین روز کاری گروه در ترکیه، بازدید از مرکز تحقیقات پسته شهر «غازیانتهپ» و یک کارگاه فرآوری و تبدیل و بسته بندی خشکبار بود.

آشنایی با مرکز تحقیقات پسته غازیانتهپ

این مرکز در سال ۱۹۳۷ تأسیس شده، در ابتدا وظیفه اصلی آن تولید نهال بوده، و امور تحقیقاتی از سال ۱۹۷۴ به وظایف اضافه شده است. زیتون، پسته و انگور سه شاخه اصلی کار این مرکز است. در سالهای اخیر روی بادام نیز کار تحقیقاتی کرده اند. در یک زمین ۹۰ هکتاری در غازیانتهپ (Gaziantep) و یک زمین ۵۰ هکتاری در جای دیگر فعالیت تحقیقاتی دارند. بخش تکنیک پرورش، بخش امراض، بخش اقتصاد، بخش ماشین آلات و بخش انتشارات از مهم ترین قسمتهای این مرکز است. یک مدیر و دو معاون دارد (معاون فنی - معاون مالی و اداری). ۱۸ محقق، ۱۰ کارمند و ۹۰ کارگر. از ۱۸ محقق ۴ نفر درجه دکتر دارند. بقیه فوق لیسانس هستند. با دانشگاه ها پروژه های مشترک اجرا می کنند. باغ های تولید نهال دارند و از آن کسب درآمد می کنند، ولی تأمین بودجه اصلی با دولت است. به سفارش بخش خصوصی نیز کار تحقیقاتی انجام می دهند. حدود صد میلیون تومان در سال درآمد دارند، (جدا از بودجه دولت). هزینه مرکز در سال ۴۰۰ هزار لیر - معادل سیصد هزار دلار - است. بابت پروژه های تحقیقاتی پسته، دوست هزار یورو از کمک اروپا بهره مند شده اند. بزرگ ترین باغ دولتی به نام «جبران بونار» قرار است به این مرکز واگذار شود.

اعضای گروه با رییس و جمعی از اساتید و محققان مرکز تحقیقات یک نشست کارشناسی داشتند. اهم نکات مطرح شده در این جلسه را در زیر می خوانید:
* در چهار منطقه آنتپ، شانورفا، آدیامان و سرت (siirt) تولید پسته دارند.
* در این مؤسسه بیشتر روی اصلاح پایه ها کار می کنند؛ اصلاح تنوع، تا بتوانند در باغ ها کیفیت و کمیت را بالا ببرند.

بعد از ظهر چهارشنبه به دیدن آثار تاریخی (محل صبر «حضرت ایوب» و مقام حضرت ابراهیم) رفتیم.

جلسه با رییس اداره کشاورزی منطقه شانلی اورفا

* در هتل محل اقامت با حضور آقای «عبدالله کس کین» رییس اداره کشاورزی شهر شانلی اورفا و آقای مهندس فتوحی مدیر کل دفتر میوه های سردسیری و خشک وزارت جهاد کشاورزی و اعضای گروه جلسه داشتیم.

اهم نکات مطرح شده در این جلسه:

- * منطقه شانلی اورفا حدود ۵۹ هزار باغدار دارد.
- * سطح باغ های زیر کشت پسته شانلی اورفا حدود ۱۲۰ هزار هکتار است.
- * محصولات اصلی کشاورزی این منطقه پنبه، ذرت، گندم، جو و پسته است.
- * ۱۵ میلیون اصله درخت پسته در این منطقه محصول می دهد. با احتساب درختان غیر بارور، ۴۳ میلیون درخت پسته وجود دارد.
- * تولید پسته تازه در منطقه حدود ۶۲ هزار تن در سال است که ۳۵ درصد از کل تولیدات پسته ترکیه را شامل می شود. بنابراین محصول پسته تازه در کل کشور ترکیه حدود ۱۷۰ هزار تن در سال است. از این مقدار سالانه حدود ۶۰ هزار تن پسته خشک در کل کشور دارند.

* میزان بارندگی سالانه در منطقه شانلی اورفا ۴۶۲ میلی متر است.
* بخش عمده ای از محصول پسته منطقه شانلی اورفا به «غازیانتهپ» حمل و پس از فرآوری به مصرف می رسد، صادرات هم از آنجا صورت می گیرد.
* در دو سال اخیر برای ایجاد سیستم آبیاری قطره ای در باغ ها اقدام شده است و دولت ۵۰ درصد هزینه های آن را می پردازد. سال گذشته در بخش آبیاری قطره ای به ۲۴۸ کشور کمک شده است.

* تولید پسته ۲ سال قبل تماماً به روش دیم بوده اما با شناساندن، و بکارگیری روش آبیاری قطره ای، اکنون ۱۰ درصد از باغ ها با این روش آبیاری می شود.
* در بخش تولید نهال، ۱۲ مؤسسه داریم که یک مؤسسه دولتی و بقیه خصوصی است. در نظر است ۱۰ میلیون نهال جدید تولید شود که سه میلیون آن نهال پسته خواهد بود.
* بی ثباتی در قیمت به دلیل سالهای ناآرور و آور از مهم ترین مشکلات در صنعت پسته است.
* قیمت پسته تازه در سال گذشته هر کیلو ۲۸۰۰ تومان بود، امسال به حدود ۶۳۰۰ تومان رسید و کمبود شدید در بازار احساس می شود.
* از ۱۸ سال پیش (سال ۱۹۹۰) که سد آتاتورک ساخته شد، احداث کانالهایی برای آبرسانی به کشاورزان شروع شده و این برنامه در دست اقدام و توسعه است.

طعم و مزه پسته مورد علاقه مردم ترکیه

* دکتر خالد سیف الدین محقق مرکز: مردم ترکیه بیشتر به طعم و مزه پسته حلیبی (انتب) عادت کرده اند و پسته ایران را دوست ندارند!
* خانم «مهندس فاطمه» از بخش تحقیقات بیماری ها، مهمترین بیماری ها در باغ های پسته ترکیه را «آلترناریا»، «پنی سیلیوم»، «اسپرژیلوس»، «سپتوریا»، «زنگها»، «کلو کلودیوم» می داند.
* رییس مرکز، مهمترین مسایل و مشکلات پسته ترکیه را در سه فاز: ۱- آب و آبیاری ۲- فرآوری ۳- هزینه های تولید می داند و می گوید: در صورتی که بتوان باغ های فعلی را به یک روش آبیاری مجهز کنیم، حدود ۵۵-۴۵ درصد افزایش محصول خواهیم داشت.
* برنامه بازدید از مرکز تحقیقات پسته غازیانتهپ پس از اداء فریضه نماز و صرف ناهار در محل مرکز به پایان رسید.

تفاوت های تولید پسته در ترکیه و سوریه با ایران

در ایران عمده تولید با آبیاری حاصل می شود، درختان فشرده و در فواصل نزدیک به هم هستند، شاید هزار درخت در یک هکتار. در ترکیه، باغ ها به صورت دیم است. در هر هکتار، حدود ۲۰۰ درخت

* در مناطق جنوبی پسته خیز ترکیه از آبان ماه تا اردیبهشت بارندگی است ولی بعداً باران نداریم. دما بین ۳۵-۴۰ درجه است. هر چه به سمت سوریه نزدیک تر می شویم، میزان بارندگی کمتر است. بارندگی در مرز حدود ۳۰۰ میلی متر و در اطراف رود فرات حدود ۴۵۰ میلی متر.

* آقای سلیم - رییس مرکز - می گوید: منشاء و علت آفلاتوکسین در محصول ترکیه مربوط به مراحل بعد از برداشت است. در آزمایش های انجام شده تا ۹۹ درصد عاری از قارچ می باشد.

* رطوبت محیط باغ در فصل رشد حدود ۴۰-۳۵ درصد است.

* در ترکیه پسته را بمدت ۵ روز با پوست تازه در معرض آفتاب قرار داده و خشک می کنند و عقیده دارند با این روش قارچ نفوذ نکرده و طعم پسته عوض نمی شود.

* میزان متوسط تولید پسته در ۶ سال اخیر ۸۲۰۰۰ تن (پسته با پوست خشک شده) بوده، ۶۰۰ تن از این مقدار صادر می شود و بقیه به مصرف داخل می رسد.

* پروژه توسعه پسته در ترکیه از حدود ۱۵ سال پیش شروع شده و تقریباً به اتمام است. در این مدت مشخص شده که ارقام «کله قوچی» و «سیرت» در کشت آبی خوب جواب می دهند و ارقام محلی برای کشت دیم سازگار هستند.

* پایه P.Khinjuk از پایه اتلانتیکا بهتر بوده و تربتوس جواب خوبی نداده است.

* فواصل کاشت دیم را ۸×۸ متر و یا ۱۰×۱۰ متر در نظر می گیرند.

* حدود ۴۰/۰۰۰/۰۰۰ اصله درخت بارده و اقتصادی در ترکیه کاشته شده است.

* متوسط مالکیت باغ ها در ترکیه ۵/۵ هکتار است.

* تولید پسته ترکیه چهار برابر تولید سوریه است. در سوریه - طبق آماری که خودشان می دهند - تولید پسته تر به اندازه تولید پسته خشک ترکیه است. متوسط تولید ۶ ساله اخیر پسته با پوست خشک در ترکیه ۸۲ هزار تن بوده، بعد از پوست کنی، تولید پسته خشک ترکیه ۷۰ هزار تن است.

* بین پسته خشک و پسته خشک تمیز شده ۱۵ درصد افت وجود دارد.

* کل صادرات پسته در ترکیه به ۶ هزار تن در سال نمی رسد و بقیه مصرف داخلی دارد.

* ۵ هزار تن از پسته تولیدی ترکیه از نوع پسته SIIRT است که شبیه پسته اکبری ایران می باشد.

* رتبه بندی محصولات کشاورزی در ترکیه: ۱- فندق، ۲- زردآلو، ۳- کشمش، ۴- زیتون، ۵- مرکبات، ۶- پسته.

* به دلیل کمبود در بازار داخلی، از افغانستان پسته وارد می کنند.

نهال ارقام پسته کله قوچی، حاجی شریفی، واحدی، سفید پسته و احمد آقایی، راقبل از انقلاب از ایران به ترکیه برده اند و در مناطق «غازیانتپ»، «شانلی اورفا»، «ادیامان» و «سیرت» کشت شده است.

نمونه از پسته که با پوست تازه خشک شده است

بازدید از کارگاه فرآوری

* با هماهنگی مرکز تحقیقات، یک کارگاه فرآوری بسته بندی پسته و خشکبار بنام «التین» مورد بازدید قرار گرفت. در این کارگاه پسته های خشک شده با پوست بمدت ۵ ساعت در مخازن بزرگ گالوانیزه خیسانده شده و توسط چرخهای آبی، پوست گیری، خشک، سورت و برشته و نهایتاً بسته بندی می شد. (بنظر می رسد خیساندن پسته بمدت ۵ ساعت در مخازن گالوانیزه زمینه رشد و فعالیت قارچ اسپریلوس را فراهم می سازد.) گروه، شب رادر «غازیانتپ» گذراند و روز جمعه برای بازگشت به ایران، این شهر را به مقصد دمشق ترک کرد.

یک واحد فرآوری در غازیانتپ

تجار سوری در کار گروهی موفق‌اند

جانوران موذی را نمی‌داد. کف انبار کاملاً ایزوله بود و تهویه با مدرن‌ترین وسایل در آن انجام می‌شد.

* گفتند حداقل ۳ ترمینال مدرن در کشور ترکیه وجود دارد.

* در مجموع، در فرآوری پسته، ترکیه و سوریه عقب‌تر از ایران هستند.

وضعیت باغ‌ها:

باغ‌های مورد بازدید، در دامنه کوه یا تپه بودند. معمولاً این زمین‌ها از نظر عناصر غذایی فقیرند. در ترکیه و سوریه، زمین‌های جلگه به کاشت درخت اختصاص داده نمی‌شود. در دو دهه اخیر هم که پسته به عنوان یک محصول با صرفه اقتصادی شناخته شده و بعضی جاها که در زمین‌های زراعی پسته می‌کارند، درختان پسته دچار بیماری‌های مخصوص گیاهان زراعی؛ مانند ورتیسیلیوم شده‌اند. که به گفته کارشناسان، عامل بازدارنده بزرگی در احداث باغ است. «پسته» مخصوصاً در سوریه به عنوان محصول اول شناخته نمی‌شود، حتی محصول اول باغی هم نیست. «پسته» در سوریه بعد از زیتون و در ترکیه بعد از فندق و زیتون قرار دارد.

* چون باغ‌های سوریه و ترکیه به صورت دیم است و مشکل هدر رفت آب ندارند، درختان با فاصله‌های زیاد کاشته شده‌اند، لذا استفاده از ماشین‌آلات کشاورزی در آنها به راحتی میسر است که این باعث صرفه جویی در هزینه کارگر می‌شود.

* از هر باغ در سه مرحله برداشت می‌شود؛ یکی در شروع فصل، قسمتی از محصول به وسیله تکاندن برداشت و به صورت دانه به بازار عرضه می‌شود. مرحله بعدی به همین شکل و مرحله سوم که با خوشه چیده می‌شود و بعد از دانه‌گیری، بقیه خشک شده و بعداً فرآوری می‌شود.

* در سوریه باغ‌های پسته به نسبت وسعت این کشور پراکنده‌تر از ترکیه است، مانند شهرهای حمص، حلب و حماه که شهر اخیر بزرگترین مرکز تولید پسته سوریه است. در چند استان ترکیه، مثل «غازیانتپ» و «شانی اورفا» هم مرز با سوریه، و یک استان در قسمتهای مرکزی، کشت پسته رواج دارد.

* در عملیات کشاورزی نظیر تغذیه و دفع آفات هر دو کشور ضعیف‌اند. برای تغذیه به دلیل دیم بودن، عملاً امکان استفاده

فرآوری:

در صد زیادی از پسته ترکیه و سوریه به صورت تازه مصرف می‌شود. بیشترین باقیمانده پسته فرآوری شده در داخل مصرف می‌شود، به همین جهت توجه چندانی به فرآوری و بهداشت پسته نشده است. پسته به دو صورت در این دو کشور فرآوری می‌شود: در روش اول مانند ایران پسته چیده شده یا باقیمانده پسته‌هایی که در مراحل قبل قسمتی از آنها تکانده شده به مراکز فرآوری حمل می‌شود. (به غیر از چند مرکز، بقیه بسیار ابتدایی است).

روش دوم: پسته با پوست نرم خشک می‌شود و به مرور به کارگاه‌های فرآوری، حمل و بعد از حدود ۸ ساعت خیس‌اندن شدن در مخزن‌های بزرگ، عملیات پوست‌گیری روی آن اجرا می‌شود.

با این روش، پسته‌ای بسیار بد رنگ و غیر بهداشتی تولید می‌شود که بیشتر پسته به این شکل فرآوری می‌شود.

از ترمینالهای مدرن فرآوری، یک ترمینال در منطقه آزاد تجاری حلب بود که از آن بازدید کردیم. این ترمینال هنوز تکمیل نشده و به گفته صاحبانش تنها ترمینال مدرن موجود در سوریه می‌باشد. (ترمینال

گزارش از محمدعلی انجم شعاع

سوریه و مشکل آب

سوریه به شدت در مضیقه آب است. ۹۰ درصد باغ‌های این کشور دیم است. در سال‌های اخیر با خشک سالی نسبی مواجه بوده و در آینده (نه چندان دور) ورودی آب از ترکیه به سوریه کاهش خواهد یافت، لذا برای کشاورزی سوریه، به ویژه پسته کاری، آینده خوبی پیش بینی نمی‌شود.

ترکیه از آبیاری دیم تا آبیاری تحت فشار

دولت ترکیه برنامه حساب شده‌ای برای تامین و استفاده بهینه از آب دارد. کارشناسان مرکز تحقیقات ترکیه امیدوارند با آب‌گیری کامل سد آتاتورک و ۱۷ سد فرعی که آنها هم سد‌های بزرگ هستند و با احداث کانال‌های آبرسانی در سال‌های اخیر، بیشتر زمین‌های کشت پسته با استفاده از سیستم‌های تحت فشار از وضعیت دیم خارج شود. مطابق تحقیقات انجام شده، با تغییر نوع آبیاری از دیم به آبیاری تحت فشار، حداقل ۵۰ درصد افزایش تولید خواهند داشت.

سیاست کشور ترکیه در بخش آب حساب شده است. کار آبرسانی توسط دولت انجام می‌شود و در عوض هیچ سوبسیدی در زمینه‌های دیگر به پسته داده نمی‌شود و طبق قوانین بین‌المللی، پسته ترکیه شامل دامپینگ نمی‌باشد. از طریق حمایت‌های غیر مستقیم، هزینه‌های سر راه تولید را کاهش می‌دهند تا تولیدکنندگان

و صادرکنندگان با قیمت تمام شده پایین‌تری بتوانند در بازار جهانی حضور یابند و مشمول مقررات ضد دامپینگ نشوند.

مالکیت اراضی:

* هر دو کشور سوریه و ترکیه به دلیل تشابه قوانین مالکیت با ایران، از مشکل خرد شدن باغ‌های پسته رنج می‌برند و در پی یافتن راهی برای این معضل هستند. مرکز تحقیقات پسته «غازیانتپ» طرحی را در دست مطالعه دارد که باغ‌های پسته در تملک یکی از فرزندان قرار گیرد و او پول زمین را به خانواده اش بدهکار باشد.

در سوریه این مشکل کمتر است؛ یعنی در عین حال که مالکیت باغ‌ها به صورت کوچک در آمده، فعالیت‌ها مخصوصاً در زمینه دفع آفات با مدیریت واحد صورت می‌گیرد.

آبیاری تحت فشار برای یک نمونه باغ زیتون

هدایت آب از سد آتاتورک به مناطق کشاورزی جنوب ترکیه

واحد فرآوری مدرن در شهر حلب سوریه

بازدید از واحد فرآوری در شهر حلب سوریه

یک واحد فرآوری پسته در غازیانتپ

تجار سوری می‌خواهند پسته ایران را با حذف واسطه‌های امارات و تهران مستقیماً از محل تولید تهیه کنند

یاد شده در حد ترمینال‌های مدرن ایران، حتی بعضی از آنها به خصوص در قسمت «انبار» تجهیز شده بودند. دستگاه‌های موجود ترکیبی از دستگاه‌های ایرانی، ایتالیایی و ترک است. ترمینال شامل دو خط فرآوری است. یکی برای پسته تازه و دیگری برای پسته‌هایی که با پوست خشک شده‌اند. در قسمت اول خط فرآوری پسته تازه از دستگاه‌های ایرانی استفاده شده؛ همچنین قسمت درجه بندی پسته.

در قسمت فرآوری خشک از دستگاه کالر سورت ایتالیایی استفاده شده بود که ادعا می‌شد تمام پسته‌های آلوده به آفلاتوکسین در این مرحله از سیستم خارج می‌شود. (در صحت این ادعا تردید داریم.)

انبار طوری طراحی شده بود که امکان ورود هیچ نوع حیوانی؛ اعم از پرندگان و

از کودهای شیمیایی کم است. کشاورزان می‌گفتند در سالهای پر محصول، مقداری کود از ته کنار درختان می‌ریزند و با تانکر آبیاری می‌کنند.

✱ **آفات:** بسیاری از باغ‌های مورد بازدید به شدت گرفتار آفت پروانه چوب‌خوار، سوسک سرشاخه‌خوار و سوسک کاپنودیس بودند. باغداران و کارشناسان کشاورزی از پسیل، کارمانیا، سوسک کاپنودیس و سوسک سرشاخه‌خوار نام می‌بردند.

✱ بعضی باغ‌ها مخلوط از درخت پسته و زیتون است.

✱ می‌گفتند نسبت کاشت درختان نر به درختان ماده بیست به یک رعایت شده، اما آنطور که دیدیم در هیچ باغی حتی صد به یک هم رعایت نشده بود.

برداشت پسته در ۳ ماه

بیشتر پسته سوریه برای تازه خوری به بازار عرضه می‌شود. به دلیل داشتن این مزیت که پسته سوریه در مدت سه ماه و به صورت مرحله‌ای برداشت می‌شود، عرضه آن نیز به مرور صورت می‌گیرد.

✱ قسمتی از پسته تازه در خود سوریه به مصرف می‌رسد و بقیه به لبنان، عربستان

و کشورهای حاشیه خلیج فارس صادر می‌شود. پسته تازه، بازارهای مخصوص، شبیه میدان‌های فروش تره بار در ایران دارد. پسته تازه صبح خیلی زود به «بازار پسته» حمل می‌شود، قبل از ظهر، بار را بین مغازه‌ها توزیع، یا به کشورهای دیگر حمل می‌کنند. یکی از بزرگترین بازارهای پسته، بازار حماه است که بین حماه و حلب قرار دارد.

شیرینی‌های پسته‌ای

قسمت زیادی از پسته فرآوری شده به صورت مغز در شیرینی‌های مختلف استفاده می‌شود که در سوریه پر مصرف است. این شیرینی‌ها به کشورهای دیگر نیز صادر می‌شود. در سوریه کارگاه‌ها و شرکت‌های بزرگ مخصوص تهیه شیرینی و صادرات آن وجود دارد.

✱ پسته تولیدی در سوریه کفاف مصرف داخلی و صادرات آن را نمی‌دهد، از این رو سوری‌ها و واردکننده پسته از ایران برای مصارف داخلی و همچنین صادرات مجدد هستند.

موفق در تجارت گروهی

✱ تجار و شرکتهای تجاری قدرتمندی در کار صادرات مجدد پسته از ایران، فندق از ترکیه و گردو از اکراین فعالیت دارند، که هوشمندانه عمل می‌کنند و این از نقاط قوت تجار سوری است.

✱ تجار سوری در کار گروهی موفق هستند. آنها در زمینه‌های مختلف، از جمله خرید مشترک محصول، صادرات محصول، کسب اطلاعات و تحقیق درباره بازارهای هدف، زیر نظر داشتن کشورهای تولیدکننده پسته از لحاظ تغییرات سطح زیر کشت، میزان تولید سالانه و ... همکاری خوبی با هم دارند. به عنوان نمونه، بعد از سفر هیأت ایرانی به سوریه یک هیأت کوچک تجاری از آن کشور به ایران آمد که اطلاعات تازه و ارزنده‌ای به صورت فیلم و عکس درباره باغ‌های پسته کشور چین در اختیار داشت.

✱ شهر حمص در مرکز سوریه و نزدیک مرز لبنان، از مراکز عمده تجارت پسته سوریه محسوب می‌شود. شهرهای حماه، حلب و دمشق نیز از مراکز عمده تجارت پسته هستند.

✱ سوریه به دلیل صادرات فرآورده‌های پسته و همچنین صادرات مجدد پسته، ارزش افزوده زیادی برای خود در این

بیشترین پسته سوریه برای تازه خوری به بازار عرضه می‌شود

صنعت ایجاد می‌کند.

✱ تجار سوری در صددند پسته وارداتی از ایران را مستقیماً از محل تولید تهیه، و واسطه‌های امارات و تهران را حذف کنند.

✱ در سوریه از ارقام بومی بیشتر استفاده می‌شود. حدود ۸۰ درصد پسته «آشوری» و بقیه از دیگر ارقام، مثل رقم ایض است.

✱ ترکیه روی ارقام غیر بومی که از ایران وارد شده کار کرده و شکل زیباتری نسبت به ارقام بومی ترکیه دارند. در مجموع بیشتر پسته در آن کشور از خانواده بادامی می‌باشد.

✱ در زمینه برنامه ریزی و تحقیقات کشاورزی، سوریه برنامه مدون و خاصی ندارد. در دیدارهایی که با اعضای اتاقهای کشاورزی شهرهای مورک و حلب داشتیم، اطلاعاتی که می‌دادند ضد و نقیض بود؛ حتی در آمار سطح زیر کشت، یا متوسط برداشت در هکتار و اینکه به کدام محصول کشاورزی در سوریه اولویت داده می‌شود. ✱ ترکیه به نظر می‌رسد برنامه ریزی دقیق تری دارد. تحقیقاتی در مرکز تحقیقات کشاورزی غازیانتپ برای انتخاب پایه مناسب، کشت آبی پسته و بیماری‌ها انجام شده یا در حال انجام است.

✱ سطح دانش کارشناسان ترکیه پایین تر از کارشناسان مؤسسه تحقیقات پسته کشور (ایران) و سایر کارشناسان پسته ایرانی

حاضر در سمپوزیوم بود. کارشناسان مرکز تحقیقات پسته ترکیه و اتاق‌های کشاورزی سوریه بر این تاکید می‌کردند. می‌توان گفت در قسمت تحقیقات و فرآوری، ایران در موقعیت بهتری نسبت به ترکیه و سوریه قرار دارد.

✱ پسته سوریه به دلایلی؛ از جمله بی‌آبی، حجم تولید، بالا بردن سطح زیر کشت، به نظر نمی‌رسد چندان توسعه‌ای داشته باشد، اما ترکیه عزم جدی برای افزایش تولید پسته دارد. نقطه قوت آنها داشتن منابع آب زیادتر در آینده است. ترکیه نقطه ضعف‌هایی دارد؛ از جمله: خاک فقیر - در بعضی از نقاط پسته کاری - وجود بیماری‌های قارچی، آلوده بودن زمین‌های زراعی به بیماری‌های مخصوص گیاهان زراعی و افزایش خسارات ناشی از حوادث جوی ولی در مجموع می‌توان گفت که ترکیه در آینده ممکن است رقیبی جدی برای پسته ایران بشود.

✱ تولیدکنندگان پسته معمولاً چند نوع محصول کشاورزی دیگر نیز تولید می‌کنند. ✱ تولیدکنندگان پسته در سوریه و ترکیه نسبت به ایران هزینه بسیار کمتری برای باغ‌ها می‌پردازند لذا در درآمد خود مخصوصاً در سال‌های آور نسبتاً راضی هستند.

در حاشیه سفر

✱ بر خورد کشاورزان و مسئولان سوریه با هیأت ایرانی خیلی خوب بود. در هر فرصتی که پیش می‌آمد به افتخار هیأت ایرانی میهمانی ترتیب می‌دادند.

✱ سفارت ایران در سوریه برای دیدارها و نشست‌های گروه اعزامی برنامه ریزی بسیار خوبی ترتیب داده بود.

✱ آقای نراقی وابسته اقتصادی سفارت ایران در سوریه، در نشست‌ها و بازدیدها گروه را همراهی می‌کرد و در حسن اجرای برنامه‌های سفر بسیار موثر بود.

✱ در روز اول سمپوزیوم، بعد از سخنرانی دبیرکل بروشور انجمن بین‌المللی شرکت کنندگان توزیع شد.

✱ مدیریت سمپوزیوم از ایرانیها به دلیل بیشترین حضور (۴۸ نفر) تقدیر کرد.

✱ هیأت اعزامی ترکیب بسیار خوبی از نظر نوع تخصص داشت و موجب هم‌افزایی دانش اعضا شد. در میان اعضای هیأت، کارشناسان مختلف کشاورزی، تولیدکننده ماشین‌آلات، فرآوری‌کننده مغزکال، کارشناس توسعه خوشه‌ای، تولیدکننده و فرآوری‌کننده پسته حضور داشتند.

یکی از باغ‌های ترکیه. فاصله مناسب کاشت درخت‌ها

بازار قدیمی حلب که معاملات خشکبار در آن انجام می‌شود

مصرف فراوان مغز پسته در شیرینیجات - حلب

باغ پسته در زمین سنگلاخ

«بازار پسته» مورک حماه، حمل از باغ برای عرضه در بازار

- ۱- انگیزه شما از حضور در این سمپوزیوم چه بوده است؟
- ۲- بعد از اتمام سفر آن را چگونه ارزیابی میکنید؟
- ۳- چه برداشتهایی از مشاهدات و مذاکرات این سفر دارید؟
- ۴- از نشستهای جمعی چه برداشتهایی داشته اید؟
- ۵- به نظر شما دو کشور سوریه و ترکیه در چه زمینه هایی جلوتر از ایران هستند؟
- ۶- در چه زمینه هایی عقب تر هستند؟
- ۷- صنعت پسته در سوریه و ترکیه در چه وضعیتی قرار دارد؟
- ۸- باید چه فضایی را در جهت بهبود صنعت پسته کشور ایجاد کنیم؟
- ۹- از همسفرها چه چیزهایی یاد گرفتید؟
- ۱۰- آیا نظر و یا پیشنهاد خاصی دارید؟

برای نظرخواهی از اعضای گروه اعزامی ۱۰ سوال از ایشان پرسیدیم. دوستان محبت کردند و با دقت به این پرسش ها پاسخ دادند. در این بخش پاسخ هایی را که کوتاه تر و در چار چوب سوال های مطرح شده است ملاحظه می فرمایید. همان طور که دبیر کل از توجه، دقت نظر و همکاری اعضای گروه در بهره گیری هر چه بیشتر از برنامه های سفر تشکر و قدردانی کرده، همسفران نیز اقدام انجمن در برگزاری این تور علمی سیاحتی، به ویژه، «مدیریت، برنامه ریزی، حسن خلق و تلاشی آقای خسرو تاج را سپاس گفته و قدردانی کرده اند.» با اجازه دوستان از قول آنها به این مضمون کلی بسنده کردیم تا ضمن امانت داری در انتقال پیامشان از تکرار جمله های سیاسی و قدردانی که هر یک به بیانی در پاسخ به ۱۰ سوال خبرنامه از دستاوردهای سفر نوشته اند خودداری شده باشد؛ مبادا شائبه تعریف و تمجید در میان آید.

ایجاد صنایع فرآوری پسته تازه به خشک از مزیت های قابل سرمایه گذاری در سوریه و ترکیه

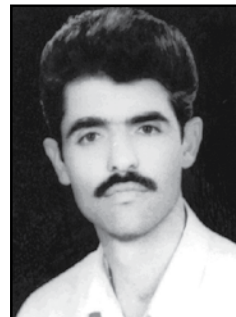

علیرضا پناهنده

متولد: ۱۳۴۹ خراسان رضوی - فیض آباد
سابقه فعالیت: ۷ سال مدیریت شرکت تعاونی بنه سبز خراسان
موضوع عملیات: فرآوری پسته تازه و خشک و تهیه پسته صادراتی و بازرگانی آن
۵ سال مدیریت مجتمع تولید کودهای آلی برای محصولات زراعی و باغی
بخصوص پسته

است. بررسی علل اقتصادی و فرهنگی این تفاوت مصرف، و استفاده از نتایج آن برای تنظیم بازار و افزایش توان رقابتی پسته ایران مفید خواهد بود.
*در زمینه فرآوری، هر دو کشور این توانایی و ظرفیت بالا در ایجاد صنایع تبدیلی پسته تازه را دارند تا طول دوره مصرف را افزایش دهند. در زمینه فرآوری پسته تازه به خشک، ایران شرایط مطلوب تری دارد. شیوه سستی فرآوری در ترکیه؛ یعنی خشک کردن پسته و سپس خیساندن آن به مدت ۸ ساعت و آنگاه فرآوری از نظر فنی مورد تایید نیست. ایجاد صنایع فرآوری پسته تازه به خشک از مزیت های قابل سرمایه گذاری سوریه و ترکیه است. در بازدید یکی از مراکز فرآوری پسته سوریه این امکان به خوبی خود را نشان می داد. با سرمایه گذاری قابل توجهی که برای احداث این کارخانه شده، توانایی برندسازی در بازارهای جهانی را دارد. متأسفانه به دلیل عدم امنیت سرمایه گذاری، کارخانه های ضبط پسته، در ایران کمتر توانایی برندسازی دارند.

*سوریه و ترکیه برای کاشت پسته و انواع محصولات باغی، از اراضی غیر مستعد و شیب دار استفاده می کنند. علت عمده این انتخاب، بارندگی بیش از ۴۰۰ میلی متر در سال است. در زمین های مرغوب به تولید نیازهای ضروری تر می پردازند. این انتخاب نشان دهنده داشتن استراتژی در زمینه کاشت پسته است. (با نقد پذیری از این دیدگاه)
*به علت دیم بودن، هزینه های تمام شده محصول، به ویژه در قسمت کاشت و داشت، کاهش چشمگیری دارد. ولی به دلیل نسوع و اریته و اراضی شیب دار، مشکلات برداشت به شیوه صنعتی زیاد است. به نظرمی رسد در مورد برداشت صنعتی باید مطالعات بیشتری انجام دهند.
*به علت دیم بودن، طول زمان برداشت پسته زیاد است که همین امر زمینه مصرف بیش از حد «تازه خوری» در سوریه شده است. (اکثریت مردم این دو کشور مصرف کننده پسته تازه و خشک هستند. در کشور ما میزان مصرف پسته تر و خشک خیلی کمتر

محمد رضا جانفدا

متولد ۱۳۵۳ خراسان رضوی فیض آباد
لیسانس برق قدرت
فعالیت: مدیر کارخانه فرآوری پسته شرکت بنه سبز خراسان به مدت ۷ سال

در بسته بندی اگر نتوانیم با برند خودمان و یا کیفیت قابل قبول وارد شویم در رقابت دچار مشکل خواهیم شد

آرمن کاویانی

متولد: ۱۳۴۶ کرمان
مهندس آبیاری و مدیر عامل شرکت مهر کوشا در کرمان. فعالیت با برند کوشا در زمینه مغز سبز و معمولی و پسته و کره پسته

تولیداتشان مصرف داخلی دارد و در خیلی موارد برای رفع کمبود واردات دارند.
۳- کشورهای سوریه و ترکیه از نظر کیفیت محصول و صادرات پسته فعلاً نمی توانند رقیب جدی برای ایران باشند ولی اگر در زمینه بسته بندی نتوانیم با برند خودمان و یا کیفیت قابل قبول وارد شویم بعداً در رقابت بازاریابی با آنها دچار مشکل خواهیم شد.
۴- در جلساتی که با نهادها و افراد در شهرهای مختلف برگزار شد آگاهی نسبی از وضعیت عملکرد و چگونگی پسته در این کشورها مشخص شد.
۵- در سوریه، بیشتر تولید محصول به مصرف داخلی می رسد و بیشتر به صورت تازه مصرف و یا به کشورهای عربی مخصوصاً لبنان صادر می شود. در زمینه تولید شیرینی و مصرف آن بیشتر از کشور ما از مغز پسته استفاده می کنند. ترکیه در زمینه بسته بندی و صادرات بیشتر کار کرده و تنوع بسته بندی دارد.
۶- به نظرم در زمینه کیفیت و فرآوری از ما عقب تر هستند و پسته ایرانی از نظر طعم و مزه و شکل ظاهری نسبت به پسته آنها بهتر است.
۷- سوریه و ترکیه با توجه به دیم کاری مشکل ما را از نظر کمبود آب ندارند و از سیستم های نوین آبیاری کمتر استفاده می کنند. در ترکیه بازدید از چند شرکت معتبر و دارای گواهی های مختلف

۱- آشنایی و آگاهی از وضع پسته دو کشور سوریه و مخصوصاً ترکیه که در زمینه فرآوری و بسته بندی پیشرفت هایی را داشته اند.

۲- این سفر بسیار مفید بود و متوجه شدیم که نحوه تولید و فرآوری پسته آنها با ما متفاوت است. در این دو کشور بیش از ۹۰ درصد محصول به صورت دیم به عمل می آید. بیشتر

بهداشتی از جمله «ایزو» داشتیم که متوجه شدیم آن جا سمت گیری ها نسبت به ایران کمتر است. نقطه قوت آنها بیشتر در زمینه بسته بندی و استفاده بهینه از مغز پسته است.
۸- باید در زمینه تبلیغات و بسته بندی با کیفیت خوب محصولمان کار کنیم و در استفاده از مصرف پسته و مغز نوآوری داشته باشیم.
۹- هر یک از ما بیشتر در زمینه های مرتبط با نوع کار و تجربه خود مطالعه و بررسی کردیم. آگاهی از وضع کاری همراهان، و برقراری ارتباطات شرایط مناسبی در کسب اطلاعات جدید فراهم کرد.
۱۰- در برنامه ریزی برای اینگونه سفرها باید از قبل هماهنگی لازم صورت گیرد و از افراد مختلف که در امور تولید و فرآوری و صادرات پسته تخصص دارند استفاده شود تا آگاهی بهتری نسبت به وضعیت موجود پسته در کشورهای دیگر بدست آوریم و در نمایشگاه های جهانی مواد غذایی با توان و ظرفیت بیشتر شرکت کنیم.

سوریه و ترکیه در فرآوری ضعیف اند که می تواند بازار هدف مناسبی برای دست اندرکاران فرآوری پسته کشور ما باشد

زمینی و ... داشته است، ضمن اینکه پایه ها در هر دو کشور از جنس P.vera است که حساس به ورتیسیلیوم می باشد.

* کاشت پسته در سوریه با محدودیت کاشت در زمین های حاصلخیز مواجه است.

* در فرآوری هر دو کشور بسیار ضعیف اند که می تواند بازار هدف مناسبی برای دست اندرکاران فرآوری پسته کشور ما قرار گیرد.

* آفت پسیل در کشور سوریه نسبت به بعضی سموم شیمیایی مقاوم شده است.

- در تمام زمینه ها از سوریه و ترکیه در صنعت پسته جلوتر هستیم، اما نباید غافل شویم که آنها به صورت بالقوه توانایی تهدید بازار خاورمیانه ای ما را دارند.

- از ویژگیهای مهم پسته تولیدی آنها عدم ترک خوردگی در پوست تر و نیز رسیدگی همزمان و شل بودن بند پسته است که بعد از چیدن به آسانی از خوشه جدا می شود.

علاوه بر جلسات و مذاکرات با طرف های سوریه و ترک و دیگر برنامه های این سفر، در طول مسیر بحث و تبادل نظر در خصوص مشاهدات و تجربیات دوستان انجام می گرفت. با توجه به اینکه بنده کم تجربه ترین فرد گروه بودم از گفتگوها و تجربیات و طرح مسائل و راهکارهایی که دوستان ارائه می دادند بیشترین استفاده را بردم و لحظه لحظه این سفر برای من حاوی تجارب ارزنده بود.

حجت حسنی سعدی
متولد ۱۳۶۱ کرمان
لیسانس کشاورزی
کارشناس فنی باغ
مجری طرح آزمایشی
«بررسی پیوند پسته
روی درختان بنه»

پایه، باغداران بدان اطمینان کامل دارند.
* در سال ۱۹۹۶ در دانشگاه Harran شهر شانلی اورفا، مرکز تحقیقات با دو رویکرد ایجاد شده است: یکی تحقیقات کشاورزی و آشنا کردن و درگیر کردن دانشجویان با مسائل روز کشاورزی و به خصوص پسته، دیگر، هدایت کشاورزان و پیشرفت و مدرنیزه کردن فرهنگ کشاورزی در این منطقه.

* برای تغییر سیستم آبیاری از دیم به قطره ای، در قالب طرح (Southern Anatolia project SAP)، برنامه های مدون و جامعی دارند.

مغایب

* عدم آبیاری و ضعف درختان باعث هجوم آفات ثانویه مانند کاپنودیس شده است.
* در برخی مناطق اقدام به کشت پسته در زمین هایی می شود که قبلاً اختصاص به پنبه و یا سیب

* با توجه به مراجع متعدد اعلام کننده آمار تولید و واردات و صادرات مجدد، رقم دقیق معلوم نشد. ضمن اینکه آمار اعلام شده مربوط به صادرات پسته تر بود.

* شرایط پسته ترکیه نظیر پسته سوریه است ولی ترکها از نظر دانش جلوتر از سوری ها هستند و از طرف اتحادیه اروپا نیز در امور تحقیقات مورد حمایت می باشند.

محاسن:

* کاشت درختان تک پایه با فواصل منظم ۸×۸ و یا ۱۰×۱۰ در تمامی باغ های سوریه و ترکیه رعایت شده است.

* تحقیقات پسته در ترکیه و سوریه کاربردی تر است و ارتباط بین محققان و باغداران بهتر به نظر می رسد. مرکز تحقیقات غاز یانتپ متولی تولید نهال پسته پیوندی با پایه Siirt است که از نظر

انگیزه سفر: شرکت در سمپوزیوم که محل ارائه آخرین یافته ها در زمینه پسته در تمامی دنیا می باشد و برنامه های بازدیدی که می تواند شناخت بهتر و ملموس تر نسبت به صنعت پسته در پیش روی هر فرد قرار دهد. همچنین آشنایی و تبادل تجربیات با باغداران دو کشور.

ارزیابی از سفر: این سفر حقیقتاً از حد انتظار فراتر بود. بازدیدها، جلسات و مذاکرات متعدد با دست اندرکاران صنعت پسته، و ملاقات ها و گفتگوهایی که در حاشیه برگزاری سمپوزیوم اتفاق می افتاد در کمتر سفر علمی می تواند یک جا وجود داشته باشد. اینگونه بازدیدها نه تنها آگاهی از دیگر کشورها به ما می دهد، بلکه باعث معرفی پسته ایران و ایجاد فرصتهای تازه می شود.

* وجود درختان کهنسال پسته در منطقه «عین تین» در ۶۰ کیلومتری دمشق گویای قدمت و جایگاه پسته سوریه در جهان است. با این حال صنعت پسته در سوریه، نوا است. گام های پیشرفت پسته در سوریه در بین سال های ۱۹۶۲-۱۹۹۲ برداشته شده. سوریه در حال حاضر جایگاه چهارم در بین تولیدکنندگان پسته را دارد.

با توجه به شباهت هایی که صنعت پسته در سوریه و ترکیه دارند، سوریه در حال تبادل دانش فنی با ترکیه است.

در تمام زمینه ها از سوریه و ترکیه در صنعت پسته جلوتر هستیم، اما آنها توانایی تهدید بازار خاورمیانه ای ما را دارند

شل بودن بند پسته است که بعد از چیدن به آسانی از خوشه جدا می شود.

* در این دو کشور بخش خصوصی زیاد وارد میدان نشده و بیشتر دولت و وزارت کشاورزی مسئولیت امور و ترویج را بر عهده دارند. می توان گفت هنوز صنعت پسته در این دو کشور به صورت سنتی اداره می شود.

* استفاده از ماشین آلات در دو کشور، کم، ولی در ترکیه به نسبت سوریه بیشتر است و در حال توسعه می باشد.

* از کودهای شیمیایی، کمتر بر اساس نیاز درخت و آزمون خاک استفاده شده و معمولاً از کود دامی همراه با مقداری کود شیمیایی (NPK) استفاده می شود.

* EC خاک و آب آنها در حد ۵-۶ و PH خاک نیز در حد خنثی است.

* حمایت های بسیار خوب مالی بانک های سوریه و ترکیه از باغداران و کشاورزان می تواند عامل بسیار مهمی در رشد بخش کشاورزی این دو کشور به شمار آید.

حسن طریقی احمد
متولد ۱۳۵۴
کارشناس ارشد
کشاورزی. ۱۰ سال سابقه
کار در امور باغ و ترمینال

* باغ ها هم در سوریه و هم در ترکیه به صورت دیم ولی مرتب و ردیفی و تمامی درختان به صورت تک پایه و عموماً از ارقام بادامی ریز و متوسط، پراکنش درختان تر به ازای هر ۱۰۰ درخت ماده یک درخت نر است. (البته کمتر کار تحقیقاتی روی این مورد انجام شده بود).

* از ویژگیهای مهم پسته تولیدی آنها عدم ترک خوردگی در پوست تر و نیز رسیدگی همزمان و

* انگیزه اینجانب از شرکت در این برنامه به عنوان یک باغدار و ترمینال دار، بیشتر آشنایی با فنون باغداری و فرآوری بهتر پسته در این دو کشور و استفاده از تجربیات آنها بود.

* این سفر گرچه تمام انتظارات اینجانب را برآورده نساخت ولی با این وجود سفر بسیار خوبی از جهت بالا بردن تجربیات و وسعت دید بود.

* در کل نمی توان گفت به کنه توانایی و قابلیت های آنها در زمینه پسته پی بردیم. اما می شود گفت اطلاعات و فعالیت های مختصر علمی آنها بخصوص سوریه - در قالب یک تشکیلات قوی سازماندهی نشده است با اینحال از نظر ساماندهی بازار «ترخوری» و نیز کم کردن فاصله بین باغدار و مصرف کننده از ما قوی تر عمل می کنند.

* کالدر تمام زمینه ها، چه، باغداری، چه، اطلاعات باغداران و تعامل بین باغدار و مراکز تحقیقاتی، از این دو کشور جلوتر هستیم. اما نباید غافل شویم که آنها با گسترش باغ ها و افزایش تولید پسته تر، در صورت اشباع بازار و عدم بازاریابی برای مازاد

ادامه این ارتباطات در گسترش روابط تجاری و مبادلات علمی بسیار مؤثر است

محمد حسین پور

متولد: ۱۳۵۰ خراسان رضوی
شهرستان مه ولات
مسئولیت: مدیر شرکت
کشاورزی و دامپروری
طوس داشت

مسائل فنی و تولید و بازار فروش و صادرات مطالب زیادی از آنها یاد گرفتم.

۱۰- نظر و پیشنهاد خاصی ندارم جز اینکه تاکید کنم این گونه سفرهای آموزشی برای پیوسته کاران بسیار مفید و مؤثر است و ضمن از بین بردن نقاط ضعف و افزایش نقاط قوت، ایجاد انگیزه بیشتر در کشاورزان پسته کار می شود.

- ۱- آشنایی با وضعیت پسته کاری، تولید و فرآوری و صادرات و مسائل مربوط به پسته کاری دو کشور سوریه و ترکیه و آشنایی با متخصصان پسته سایر کشورها و استفاده از مقالات جدید مرتبط با آخرین اطلاعات پسته کاری دنیا.
- ۲- سفر پر بار و ارزشمندی بود و دید وسیع تری نسبت به وضعیت پسته کاری و شرایط حال و آینده این صنعت به ما داد.
- ۳- ادامه ارتباطات منجر به ایجاد روابط تجاری در زمینه پسته و تبادلات علمی بیشتر بین طرفین و بسیار مثمر ثمر خواهد بود.
- ۴- گاهی نشست های جمعی محتاطانه سخن می گفتند و اطلاعات زیاد و دقیقی ارائه نمی شد.
- ۵- به نظر می رسد تنها در زمینه پرورش پسته خشک و صنایع تبدیلی آن گام های بلندی برداشته اند و شروع خوبی دارند. در زمینه های آب و شوری آن و مسایلی از این قبیل مشکلی ندارند.
- ۶- فرآوری و مسائل بهداشتی و مشکلات آفات توکسین و رؤیت پسته خشک (ظاهر پسته و سفیدی) آن مشکل دارند.
- ۷- نقاط ضعف: طعم پسته و سیاه بودن پوست پسته خشک و احتمالاً میزان خشک کردن پسته و سپس خیساندن و بعد از آن پوست کنی پسته. نقاط قوت: در دسترس بودن، همجواری با بازارهای اروپا و کشورهای عربی، و رقابتی بودن بازار پسته.
- ۸- به نظر من در جهت بهبود صنعت پسته کشور باید این اقدامات انجام شود:
 - * حل مسائل و مشکلات مربوط به آب و دستگاه های ذریع،
 - * بهبود کمیت و کیفیت تولید،* تولید ارگانیک پسته،* رقابتی کردن بازار پسته،* کاهش هزینه های تولید.
- ۹- همسفران افراد با تجربه و با معلوماتی بودند که در مورد

درختان پسته را تا ۲۰۰۰ سال حفظ کرده اند که نشان از توجه آنها به حفظ این نعمت الهی دارد

مرتضی نخعی نژاد

متولد: ۴۷ زرنند
شغل: باغدار
محل کار: شرکت صنایع
ممتازان کرمان

می آورند.

- ۴- از نشست های جمعی با باغداران و کشاورزان و صادرکنندگان و مدیران معلوم شد آنها تمایل دارند با کشور ایران در همه زمینه ها کار کنند و تجربه کسب نمایند.
- ۵- در حال حاضر کشور سوریه و ترکیه از نظر نعمت خدادادی «آب» از ایران جلوتر هستند و

نظر می رسد در آینده این دو کشور به موفقیت های قابل توجهی در این صنعت دست یابند.

- ۳- برداشت اینجانب از مذاکرات فی ما بین این است که هر سه کشور (سوریه، ترکیه و ایران) علاقه مند به کسب تجربه و رد و بدل کردن اطلاعات علمی و تجربی هستند. این طور معلوم بود که آنها نظریات و معلومات لازم را از کشور ایران به دست

۱- انگیزه ام از سفر به کشور سوریه و ترکیه بالا بردن اطلاعات در زمینه فرآوری پسته و بازدید از باغ های پسته و کارهای انجام شده بر روی باغ ها و طریقه آبیاری آنها بود.

۲- ارزیابی: ترکیه و سوریه در امور باغداری و فرآوری در مقایسه با کشور ایران عقب هستند ولی به دلیل همکاری دولت با کشاورزان و باغداران به

- ۱- انگیزه: آشنایی با پسته این کشورها (کاشت، داشت، برداشت) آفات، بیماریها، آبیاری و قیمت پسته در این کشورها
- ۲- ارزیابی بسیار مفید بود. آبیاری به صورت دیم بسیار جالب بود. کمبود آب در ایران یک تهدید بسیار جدی و بزرگ است و در آینده ممکن است این کشورها از ایران جلو بزنند
- ۳- پسته ایران مرغوبترین پسته در جهان است. مشکل پسته ایران، سیاسی است
- ۴- مسئولان این کشورها پسته خود را بهتر از پسته ایران میدانند
- ۵- در زمینه پوشاک، زیتون، آب و فندق ترکیه جلوتر از ایران است. در زمینه روابط بین الملل و آب، سوریه از ایران جلوتر است.
- ۶- سوریه از نظر فرهنگ، شهر سازی، تمیزی و کلا از ایران عقبتر است.
- ۷- از نظر فرآوری پسته و سایر زمینه ها از ایران ضعیف تر، اما از لحاظ منابع آب غنی هستند.
- ۸- باید روابط بین المللی را بهبود بخشیم.
- ۹- دوستان خوبی پیدا کردم، به خصوص از دبیرکل درس خستگی ناپذیری یاد گرفتم.
- ۱۰- خیلی دوست دارم چنین سفری به سایر کشور های پسته خیز داشته باشیم.

رضا حسینی

متولد: ۱۳۵۱ رفسنجان
مهندس کشاورزی
مدیریت ۵۰۰ هکتار باغ
مشجر پسته

دکتر بهمن پناهی

عضو هیأت علمی سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی و عضو انجمن پسته ایران متولد ۱۳۴۲ مشهد

دکتری تخصصی (Ph.D) از دانشگاه لندن در رشته فیزیولوژی درختان میوه

محقق و عضو هیأت علمی در وزارت جهاد کشاورزی

تألیف کتاب، نشریات فنی و مقالات علمی در مجلات معتبر علمی داخلی و بین المللی

عضو انجمن بین المللی علوم باغبانی، انجمن علوم باغبانی ایران و انجمن پسته ایران و رئیس مرکز تحقیقات کشاورزی و منابع طبیعی استان کرمان

سوری‌ها به درخت پسته «درخت طلایی» می‌گویند

عرضه در کشورهای حوزه خلیج فارس و لبنان، با کانتینر و هواپیما به مقصد حمل می‌کنند. محصول پسته تازه که در این بازار عرضه می‌شود تا قبل از ساعت ۱۰ صبح به فروش می‌رسد.

* محصول در زمان طولانی، (حدود ۳ ماه) برداشت می‌شود. علت آن یکی برای تهیه مغز سبز پسته است که به صورت کال برداشت می‌شود. علت دیگر مصرف تازه خوری، و نهایتاً تهیه پسته خشک است.

* رطوبت نسبی هوا ۶۵-۶۰ درصد و میزان متوسط بارندگی در منطقه بیش از ۶۰۰ میلی متر است که در سال‌های اخیر به ۳۰۰ میلی متر کاهش یافته و در نتیجه برخی از باغ‌ها با مشکل کم آبی مواجه شده‌اند.

* بیشترین آفت، پس‌یل معمولی پسته، «پروانه چوبخوار پسته» و «کاپنودیس» است. «سپتوریا»، «آلترناریا» و «ورتسیلیوم» بیماری‌های شایع به شمار می‌روند.

* pH خاک باغ‌ها ۸-۷/۵ بوده و باغداران بعد از برداشت محصول، کودهای فسفوره و پتاسه را به همراه ۲۵ تن کود دامی در هکتار مصرف می‌کنند.

* درختان پسته در منطقه حمایه رشد مطلوبی دارند. فاصله کاشت درختان ۶ متر در ۸ متر است.

ادامه در صفحه بعد

آفتاب، محصول پسته را چیده و پس از تمیز کردن خوشه‌ها و جدا کردن دم و خوشه از میوه، با استفاده از یک وسیله ابتکاری که مثل غربال عمل می‌کند، میوه‌های دانه دانه شده را در محل باغ در سبد می‌ریزند و با وانت، کامیونت و یا تراکتور به بازار حمل می‌کنند. تجار، پسته تازه را در کارتن‌های مقوایی، بسته بندی و برای مصرف تازه خوری در بازار داخلی، یا نگهداری در سردخانه، یا

درختان پسته با عمر بیش از ۲۰۰۰ سال در اطراف دمشق است. ابتدا این ادعا باورکردنی نبود ولی در بازدیدی که از روستای «عین تین» در مسیر شهر حمایه داشتیم این درختان را که شاید قدیمی ترین درختان پسته جهان باشند مشاهده کردیم. با عنایت به شکل برگ‌ها احتمالاً پایه درختان از نظر گیاهشناسی و نوع جنس و گونه از نوع *Pistacia atlantica* هستند. درختانی با تنه‌های بسیار بزرگ که به علت تغییرات اقلیمی و شرایط نامساعد محیطی که تحمل کرده‌اند، تنه و شاخه‌هایشان دارای اعوجاج و برآمدگی و فرورفتگی‌های فراوان است برخی از آنها چند نوبت پیوند خورده‌اند. در حاشیه روستا و در نزدیکی درختان قدیمی پراکنده در تپه‌های ماهرهای اطراف، یک رشته قنات بسیار قدیمی هم وجود دارد.

* بازار پسته تازه شهر حمایه مورد بازدید قرار گرفت. از آنجا که مقدار زیادی از پسته حلبی مصرف تازه خوری دارد، باغداران هر روز در هوای خنک بعد از غروب تا طلوع

با تدبیر و همت هیأت مدیره انجمن پسته ایران، به منظور بازدید از باغ‌های پسته و آشنایی با صنعت پسته در کشورهای سوریه و ترکیه و همچنین شرکت در پنجمین سمپوزیوم بین المللی پسته و بادام در دانشگاه هاران ترکیه یک سفر ۸ روزه با شرکت جمعی از اعضای انجمن پسته ایران ترتیب یافت. در نشست‌هایی که افراد گروه با مسئولان و دست‌اندرکاران تولید و تجارت پسته داشتند، با شیوه‌های کاری طرف‌های سوری و ترک آشنا شدند. نظراتم را از مشاهدات و مذاکرات در این سفر با عنایت به تخصص و تجاربم در جنبه‌های مختلف علوم کشاورزی و به خصوص پسته، به اختصار نوشته‌ام:

پسته سوریه

* پسته کاری در شهرهای شمالی؛ شامل: حمایه، حمص، حلب و عدلن متمرکز شده است.
* کشاورزان و دست‌اندرکاران تولید پسته در سوریه معتقد بودند که قدیمی ترین

از نظر خوشه دهی، خوشه میوه درختان پر نبود و خوشه ها حالت تنگ داشتند که این می تواند به دلیل عدم تلقیح مناسب گل ها در فصل بهار باشد.

* کارشناسان سوری می گفتند نسبت درختان نر به ماده یک به چهل است. ولی باغداران به لزوم وجود درختان نر در باغ باور نداشتند و عقیده داشتند «تلقیح» بدون وجود درختان نر، توسط باد انجام می شود. این عدم اعتماد به توصیه های کارشناسی در آن کشور نیز کارشناسان سوری رارنج می داد. باغداران مطلع قبول داشتند که در هر هکتار باید ۲ اصله درخت نر باشد، ولی هر چه گشتیم همان ۲ اصله راهم نیافتیم!

* بنا به ادعای کارشناسان، سوریه بیش از ۲۵ رقم پسته دارد که معروفترین آنها که همگی بادامی شکل هستند: پسته آشوری، حلبی Red allepo Aburiha, Nab، بیاضی و فندقی. سطح پسته کاری تحت کاشت رقم آشوری ۸۰ درصد از کل پسته کاری های سوریه را پوشش می دهد.

* سوریه ها به درخت پسته «درخت طلایی» می گویند.

* ۷۰ درصد پسته تولیدی به صورت سستی یا در کارگاه نیمه صنعتی خشک می شود و ۳۰ درصد بصورت تازه خوری

به تولید این محصولات تعلق می گیرد و به پسته هیچگونه پارانه دولتی داده نمی شود. * از مغز پسته در تهیه انواع شیرینی استفاده می کنند که قابلیت صادرات نیز دارد. * سوریه در زمینه کاشت، داشت و برداشت پسته دارای دانش فنی غنی نیست. کارشناسان کشاورزی آن کشور کم اطلاع و

کم تجربه اند. (با توجه به روابط حسنه فی مابین، وزارت جهاد کشاورزی در صورت صلاحدید مسئولان می توانند از نظر فنی برای رفع مشکلات به آنها کمک کند.)

پسته ترکیه

* مناطق عمده پسته کاری ترکیه در «غازیانتب»، «شانلی اورفا»، «ادیامان» و «سیرت» قرار دارد.

* سیستم فرآوری از نظر رعایت اصول بهداشتی و فنی خیلی ایراد و اشکال دارد. * یکی از اقدامات تحسین برانگیز در صنعت پسته ترکیه، تولید محصولات و فرآورده های جانبی از مغز پسته؛ مانند «شکلات پسته» است که در بسته بندی بسیار مناسب به بازار عرضه می شود. از این کار می توان

دستگاه های نظارتی بین المللی آلودگی های پسته ترکیه را ندید می گیرند! باید پرسید چرا فقط نسبت به پسته ایران از خود حساسیت نشان می دهند!

* مشکلات عمده پسته ترکیه را در: ۱- آب و آبیاری ۲- فرآوری ۳- هزینه های تولید، جمع بندی می کنند. * پسته را بمدت ۵ روز با پوست تازه در معرض آفتاب قرار داده، خشک می کنند. (معتقدند با این روش قارچ نفوذ نمی کند و طعم پسته عوض نمی شود). سپس در کارگاه، پسته های خشک شده با پوست را به مدت ۵ ساعت در مخازن بزرگ گالوانیزه خیسانده، آنگاه توسط چرخ های آبی، پوست گیری، خشک، سورت، برشته و نهایتاً بسته بندی می کنند. به نظر می رسد خیساندن پسته بمدت ۵ ساعت در مخازن گالوانیزه شرایط را برای رشد و فعالیت قارچ «آسپرژیلوس فلاوس» و «آسپرژیلوس نیجر» مساعد می کند.

فرهنگ استفاده عمومی از مغز پسته در مواد غذایی و شیرینی‌ها بخوبی جا افتاده است

حسین امیری ابراهیم آبادی

متولد ۱۳۴۹ ابراهیم آباد رفسنجان
کارشناس ارشد باغبانی
مدیرعامل شرکت
کشت و صنعت فتح و نصر کرمان

* در سوریه و ترکیه اقتصاد کشاورزی بر پایه چهار محصول استراتژیک: گندم، جو، ذرت و پنبه استوار است و برای تولید این محصولات خط قرمز گذاشته‌اند.

* پس از مطالعات حاصلخیزی خاک و مکان یابی، با توجه به نقشه حاصلخیزی خاک اقدام به احداث باغ‌های پسته و زیتون کرده‌اند.

* دشت‌ها به کاشت محصولات استراتژیک اختصاص دارد. (در مناطق مورد بازدید بین راه اراضی بسیار وسیعی را زیر کشت محصولات استراتژیک دیدیم.)

* عمر متوسط اغلب باغ‌های پسته بیشتر از ۲۰ سال است. باغ‌های جوان کمتر است که این نشان می‌دهد در چند سال اخیر برنامه‌ای برای توسعه باغ‌های پسته نداشته‌اند.

* عدم توسعه باغ‌ها، نبود صنایع فرآوری کافی و عدم حمایت دولت از تولید پسته در این دو کشور، حکایت از آن دارد که «پسته» بین محصولات کشاورزی جایگاه چندانی ندارد.

* مسئولان کشاورزی و باغداران هر دو کشور از نبود منابع کافی، عدم حمایت بخش دولتی،

نبود تحقیقات منسجم و متمرکز، همچنین عوارض ناشی از آفات و امراض شکایت دارند. محصول پسته تولیدی آنها از ضعف تنوع رنج می‌برد. بیش از ۸۵ درصد تولید منحصر به ارقام بادامی، آن هم از انواع پسته انتب (حلبی) است.

* اهداف بلند مدت دولت ترکیه مبنی بر کنترل منابع آبی دجله و فرات،

اهداف بلند مدت ترکیه در کنترل منابع آبی دجله و فرات، توسعه کشاورزی سوریه را با مشکل مواجه ساخته است

توسعه کشاورزی در سوریه را با مشکل مواجه ساخته است. ترکیه

در مواد غذایی و شیرینی جات بخوبی جا افتاده و در نتیجه ارزش افزوده محصول را بالا برده‌اند.

مکان یابی صحیح، استفاده از ارقام مناسب، احداث اصولی باغ‌ها، باعث شده به رغم عدم تنوع لازم، صنعت پسته در سوریه و ترکیه عملکرد خوبی داشته باشد

توسعه باغ‌های پسته را منوط به کنترل آب رودخانه‌های دجله و فرات می‌داند.

* علی‌رغم تولید نسبتاً پایین پسته در هر دو کشور، در مقایسه با تولید پسته ایران، در جهت برداشت مناسب و مصرف داخلی، بخوبی فرهنگ سازی شده، بنحوی که

محصول در سه فاز: «کال»، «تازه خوری» و «تولید پسته خشک»، برداشت، فرآوری و مصرف می‌شود که این باعث شده از انباشت پسته به یک صورت و در یک مرحله، جلوگیری شود و قابلیت مصرف آن بالا رود.

* فرهنگ استفاده عمومی از مغز پسته

* با همه تاکید مسئولان کشاورزی و تحقیقاتی و نیز باغداران بر سالم بودن پسته تولیدی، مشاهدات حکایت از آن دارد که در مراحل مختلف (قبل از برداشت، برداشت، فرآوری و حتی سورت)، زمینه آلودگی وجود دارد.

* در زمینه تغذیه باغ‌ها و حتی مدیریت کنترل و آفات و بیماری‌ها توجه چندانی نمی‌شود. شاید شرایط کشت دیم و همین بی‌توجهی موجب نوعی تعادل بیولوژیکی را فراهم ساخته است.

* عمده باغ‌های مورد مشاهده بصورت دیم و با متوسط عمر ۲۰-۲۵ ساله است و به علت محدودیت منابع آبی و خشکسالی‌های چند سال اخیر، عملاً توسعه باغ‌ها و ایجاد باغ‌های آبی متوقف شده است.

* مکان‌یابی صحیح و استفاده از ارقام مناسب و احداث اصولی باغ‌ها باعث شده به رغم عدم تنوع لازم، صنعت پسته در سوریه و ترکیه عملکرد خوبی داشته باشد.

یک جمع بندی
از سفر

۲۰ پیشنهاد سازنده برای صنعت پسته کشور

پسته و آب
عکس از آرشیف

مطلوب، به خصوص در جهت افزایش صرفه تولید و استفاده بهینه از امکانات موجود راهی طولانی در پیش رو داریم. ۱۱- با توسعه کشت پنبه در ترکیه و سوریه و کاشت پسته در اراضی تحت کاشت پنبه در برخی مناطق، بیماری ورتی سیلیوم در آنجا شیوع داشت. بالا بودن رطوبت نسبی محیط نیز زمینه رشد بیماری های دیگری را فراهم ساخته است. بحمدالله این مساله در پسته کاریهای ایران کمتر بچشم می خورد، ولی نمی توان منکر وجود این بیماری ها یا خطر بالقوه و خسارت های آن در ایران شد. چه بسا ضعف درختان، که می تواند ناشی از بحران کم آبی و نامساعد شدن شرایط خاک باشد، در آینده نزدیک زمینه شیوع همین بیماری ها را در باغ های پسته کشور ما نیز به وجود آورد.

۱۲- استمرار این قبیل باز دیده ها، همچنین به روز رسانی اطلاعات کارشناسان و مشاوران ضروری است و می تواند برای آینده صنعت پسته ایران یک امتیاز بزرگ محسوب شود. ۱۳- تحقیقات و نتایج حاصل از آن را کاربردی سازیم. بیشتر به رفع مشکلات روز بپردازیم، نه آنچه در آینده احتمالاً می خواهد بوقوع بپیوندد.

۱۴- نظارت بخش دولتی بر منابع ملی (آب و خاک و سرمایه) بیشتر شود. ۱۵- برگزاری سالانه «جشنواره پسته» به شکل کارگاه های آموزشی می تواند با تبادل اطلاعات و ایجاد انگیزه، زمینه اعتدالی صنعت پسته ایران را فراهم سازد.

۱۶- رسانه های جمعی نقش بسزایی در ایجاد فرهنگ مناسب برای تولید و مصرف پسته دارند.

۱۷- بحران بی آبی و کم آبی در مناطق پسته خیز، به ویژه استان کرمان، در حد فاجعه است، چنانچه دولت چاره نکند، به تبع آن بحرانهای زیست محیطی و اجتماعی بروز خواهد کرد.

۱۸- به پایانه های خدماتی و حتی شخصی، برای خرید پسته تازه، تسهیلات دولتی داده شود.

۱۹- مراجع ذیصلاح، میانی و معیارهای معقول خرید عمده پسته را تعیین کنند.

۲۰- با عضویت هر چه بیشتر باغداران در تشکل های منسجمی همچون «انجمن پسته ایران»، ضمن تقویت این NGO، امکان استیفای حقوق قانونی باغداران و فرآوری کنندگان و صادر کنندگان را باید فراهم آورد.

شدید محصول خواهند شد. ۹- خیلی از باغداران پسته کار اطلاعات علمی و فنی، و برخی حتی اطلاعات اولیه از کشت و کار پسته ندارند. در نتیجه هر سال مقادیر بسیار زیادی از منابع آب و خاک (سرمایه های ملی) تخریب و نهاده های کشاورزی هدر می رود. باید به نحو مقتضی آنها را به استفاده از نظرات کارشناسان مشاور و یا شرکت های خدمات فنی و مهندسی تشویق و اگر لازم باشد، باروش های قانونی، وادارشان کرد.

۱۰- صنعت پسته کشور از نظر سطوح زیرکاشت، بخش خدمات فنی مهندسی، و فرآوری، از ترکیه و سوریه پیشتر است و نباید خود را با آنها مقایسه کنیم. اما باید اذعان داشت که برای رسیدن به وضعیت

زمینه مصرف بیشتر پسته داخلی به صورت «مغز»، «تازه» و «خشک» فراهم آید.

۸- باغ های فعلی بعلت عدم رعایت اصول فنی، اعم از مکانیابی نامناسب، خاک نامناسب، آب نامناسب، کاشت غیراصولی و تراکم و کاربرد غیراصولی و سایل و ماشین آلات کشاورزی، دچار مشکلات عدیده شده و اغلب باغ های جدیدالاحداث و تراکم به پیری زودرس مبتلا گشته اند. لازم است هر چه سریعتر با استفاده از تسهیلات دولتی و بهره گیری از کارشناسان مجرب، نسبت به کاهش تراکم و اصلاح خاک در این باغ ها اقدام شود؛ در غیر این صورت قسمتهای زیادی از سطوح باغ های پسته دچار خشکیدگی و کاهش

۱- در احداث باغ های جدید، مسئله مکان یابی و استعداد اراضی کاملاً مورد توجه باشد و از توسعه باغ ها در سایر اراضی خودداری شود.

۲- حتی الامکان، توسعه باغ های پسته محدود شده و به افزایش راندمان در واحد سطح توجه شود.

۳- در توسعه باغ ها، به خصوص باغ های پسته، به نقش حاصلخیزی خاک توجه لازم مبذول و از توسعه باغ ها در اراضی مستعدکاشت محصولات زراعی خودداری شود.

۴- زمینه سرمایه گذاری در صنعت پسته ایران؛ از جمله در بخشهای فرآوری و صنایع تبدیلی فراهم آید.

۵- اگرچه در زمینه برداشت و مصرف پسته کال (مغز سبز پسته) در چند سال اخیر قدمهایی برداشته شده و هر سال مقادیر قابل ملاحظه ای از پسته کشور بصورت کال، برداشت و از حجم کل پسته تولیدی کم می شود، اما لازم است در داخل و خارج چنان فرهنگ سازی شود. که از اشباع بازار پسته خشک جلوگیری بعمل آید. تحقیق این مهم می تواند نقش بسزایی در تنظیم و تعادل بازار داشته باشد.

۶- با ایجاد صنایع فرآوری و تبدیلی (شیرینی و شکلات) زمینه مصرف داخلی و صادرات پسته فرآوری شده ایجاد شود.

۷- با برقراری بازارچه های محلی در شهرهای پسته خیز و حتی غیرپسته خیز،

نگاه به بازار در توسعه صنعت پسته سرمایه گذاری روی توانمندی های داخلی

دبیر کل در مراسم
افتتاحیه سمپوزیوم:

قابلیت بالای برشتگی، تنوع، مزه، درصد مغز بیشتر به کل وزن پسته-در مقایسه با دیگر انواع پسته در جهان-برخوردار است. اما البته این دلایل مزیتی، ما را از اینکه در سایر ابعاد تولید و فرآوری که ممکن است ضعف هایی داشته و نیازمند همکاری با سایر کشورها باشیم باز نمی دارد. معتقدیم با تجزیه و تحلیل نقاط قوت و ضعف همه کشورهای تولید کننده و صادرکننده، مطالعه فرصت ها و تهدیدهای پیش رو و شناخت از قوت و ضعف همه بازیگران می توان با راهبرد

است، در کیفیت پسته تولیدی ایران شاهد رشد بیشتر باشیم. این اقدام می تواند به عنوان تجربه عملی در سایر کشورها بکار گرفته شود. موضوع دوم، همکاری های دو جانبه کشورهای تولید کننده و صادرکننده، و یا تشکلهای غیردولتی آنهاست که می تواند زمینه ساز تعادل در بازار و ثبات قیمت ها و آرامش مصرف کنندگان شود. پسته امروز ایران از چهار مزیت رقابتی شامل:

و کیفی پسته بحث می شود، ایفای نقش کند. تجربه ای در کشور ما به تازگی شروع شده و در حال تقویت است. ساختار جدیدی به نام «انجمن پسته ایران» با مشارکت گروه های ذینفع اصلی در بخش خصوص شکل گرفته است. امید می رود با این اقدام که در جهت یکپارچه سازی ذینفعان و نزدیکی واحد های تولیدی به فرآوری کنندگان و صادرکنندگان و شناخت بهتر از تقاضای بازار و انتظارات بازار

از فرصت پیش آمده در این سمپوزیوم اجازه بدهید استفاده کنم و به دو موضوع کلیدی در صنعت پسته اشاره نمایم: یکی بحث اصلاح ساختار صنعت پسته در بخش بازیگران بخش خصوصی است که نشان می دهد چنانچه زنجیره ارزش در صنعت پسته از یک سازماندهی یکپارچه و اصولی برخوردار باشد می تواند همانند بسیاری از مقالات علمی که در خصوص راههای افزایش و ارتقاء کمی

«برد - برد» زمینه های همکاری را تعریف کرد. بایستی با ظرفیتهای و پتانسیل های داخلی برای مشارکت های خارجی زمینه سازی کنیم. نیازمند سرمایه گذاری خارجی برای توسعه صنایع پسته در ایران هستیم. توسعه صنعت پسته ایران بر سیستم تنوع متمرکز است. مزیت ایران در تولیدات متنوع است، پس یک بعد از همکاری ها می تواند بر تنوع تولیدات در ایران متمرکز باشد. می توان همکاری منطقه ای از بعد تعرفه و مقررات داشت، می توان همکاری برای توسعه بازار و یا کسب تکنولوژی و یا ایجاد فرصت های جدید یا همکاری برای مقابله با تهدیدات را تعریف کرد. تکیه ما در توسعه صنعت پسته، در چه اول بر اساس توانمندی ها و قابلیت های داخلی (Resource based) است. البته به بازار هم توجه می کنیم، بازار را نگاه می کنیم ولی روی توانمندی های داخلی سرمایه گذاری می کنیم.

دکتر بکر آک رییس سمپوزیوم و دبیر کل انجمن کنارپوسترهای پسته ایران

انجمن پسته ایران - درباره جایگاه صنعت پسته ایران سخن گفت و با اشاره به تحولاتی که در صنعت پسته کشورمان با تشکیل «انجمن» به وجود آمده، به بیان موارد و شرایطی پرداخت که در جهت همکاری کشورهای تولیدکننده و صادرکننده پسته در سطح بین‌المللی وجود دارد.

* دو تن از اعضای هیأت: «دکتر بهمن پناهی» و «مهندس وحید دانشور» نیز در برنامه‌های سمپوزیوم مقاله علمی ارائه دادند که خلاصه مقاله دکتر پناهی و چکیده مقاله مهندس دانشور را در این صفحه می‌خوانید.

* «گروه» عصر دوشنبه ۸۸/۷/۱۳ از شهر حلب راهی شهر شانلی اورفا ترکیه، محل برگزاری سمپوزیوم شد.

* سه شنبه ۸۸/۷/۱۴: اعضای گروه پس از ورود به شهر شانلی اورفا، در هتل HARRAN مستقر شدند. این هتل محل اسکان شرکت کنندگان در سمپوزیوم بود.

* صبح سه شنبه، گروه برای شرکت در مراسم افتتاحیه به محل برگزاری سمپوزیوم در دانشکده کشاورزی دانشگاه HARRAN، واقع در ۲۵ کیلومتری این شهر رفت.

* دانشکده کشاورزی HARRAN در سال ۱۹۹۲ تأسیس شده، هوای بسیار مطبوع با چشم‌اندازهای طبیعی و استخرهای بزرگ طراوت خاصی به محیط آن بخشیده است.

خلاصه‌ای از مقاله دکتر بهمن پناهی

«معرفی عوامل مؤثر بر آلودگی پسته به آفات و کسین در باغ» مقاله درباره یک طرح تحقیقاتی است که برای یافتن عوامل مؤثر بر بروز این گونه ترک خوردگی‌ها و آلودگی محصول به آفات و کسین در باغ از سال ۱۳۷۹ لغایت ۱۳۸۷ به مدت ۸ سال اجرا شد. نتایج نشان داد که میزان محصول درخت می‌تواند در بروز عارضه زود خندانی مؤثر باشد ولی بر میزان ترک خوردگی‌های نامنظم پوست سبز روی میوه پسته اثری ندارد.

فرآیند توسعه‌ای کشورها (process) که تا چه اندازه توسعه بر پایه ظرفیت‌های داخلی و یا متأثر از تقاضا در بازار است. رویکرد چهارم که بر اساس تجزیه و تحلیل نقاط قوت و ضعف زنجیره ارزش در صنعت پسته در کشورها وجود دارد.

برنامه‌های گروه اعزامی در سمپوزیوم

* حضور در پنجمین سمپوزیوم بین‌المللی پسته و بادام ترکیه که در شهر شانلی اورفا ترکیه برگزار شد، فرصتی برای هیأت اعزامی بود تا از جایگاه صنعت پسته ایران و دانش و تجربیات ملی خود در این صنعت برای دیگران بگوید و شرایط همکاری نزدیک و بیشتر با کشورهای علاقه‌مند را فراهم سازد.

* در مراسم افتتاحیه، مهندس مجتبی خسرو تاج - دبیر کل

لازمه همکاری، برقراری جو تفاهم و اعتماد است و تا زمانی که این شرایط نباشد، امکان همکاری نخواهد بود. به طور خیلی خلاصه چهار رویکرد برای انواع همکاری‌های بین‌المللی در صنعت پسته دنیا می‌تواند مورد توجه قرار گیرد، که به آنها اشاره می‌کنم:

رویکرد همکاری‌ها بر اساس محتوا (content) که می‌تواند از مسائل زیربنایی همچون تحقیق و توسعه R&D، توسعه تکنولوژی، توسعه محصول، توزیع تا بازاریابی باشد. رویکرد همکاری‌ها بر اساس زمینه و نقش آفرینی سازمان‌های درگیر (CONTEXT) که در این رویکرد به نقش نگاهها، داخلی، خارجی، رقابت، قواعد بازار، نهاد‌های اداری، سیاسی، دولتی، دو جانبه و چند جانبه پرداخته می‌شود. رویکرد همکاری‌ها بر اساس نوع

«مدل ارزیابی و طراحی کارکردهای استراتژیک برای دستیابی به تولید در کلاس جهانی در صنعت پسته»

مهندس وحید دانشور

هرچه بیشتر بدنبال تحول می‌باشند تا بتوانند جهانی فکر کنند و طوری سرمایه‌گذاری نمایند که بتوانند تولید در کلاس جهانی داشته باشند. هدف از این تحقیق، بررسی عوامل تاثیرگذار بر سهم هر کشور در بازار جهانی پسته و همچنین یافتن مدل کاربردی و استراتژیک برای حرکت از وضعیت موجود به سوی تولید در کلاس جهانی است. لذا ابتدا با بررسی دیدگاه‌های صاحب نظران در مورد مدل مفهومی world class manufacturing کاربرد آن را در صنعت پسته تبیین نموده و سپس عوامل تاثیرگذار بر سهم هر کشور در بازار جهانی در سه بخش عوامل داخلی (ارزشها، استراتژی، سیستم‌ها و غیره) عوامل رقابتی (کیفیت، قیمت، اصول بهداشتی و غیره) و عوامل محیطی و بین‌المللی، بعنوان پشتیبان ارائه گردیده و سپس با توجه به متدولوژی (S.S.M) مدل کاربردی و استراتژیک برای هر کشور تبیین می‌شود. در نهایت خروجی‌های این مدل اجرایی یک تصویر گویا از هر کشور، تعیین وضعیت موجود صورت کمی، تعیین ایده آل‌ها و الگوها و تعیین وضعیت آنها صورت کمی، مقایسه و آنالیز فاصله با رقبا و سپس تعیین اهداف استراتژیک خواهد بود. آنگاه با ارائه راهبردها و برنامه‌های عملیاتی، پیاده‌سازی (عملکرد مطابق با بالاترین کلاس جهانی) تحقق می‌یابد.

تولید در بالاترین کلاس جهانی یک مفهوم کلیدی و مهم در بازار جهانی برای کشورهای تولیدکننده پسته بشمار می‌رود. رقابت در زمینه فرآیندهای تولیدی، استفاده بهینه از منابع، تولید بر مبنای استانداردهای بهداشتی، سرعت عمل در عرضه و مدیریت عرضه پایدار و غیره سبب شده است که بازارهای جهانی دیگر محیط امنی برای کشورهای تولیدکننده نباشد. لذا به سرعت

فارغ التحصیل رشته مهندسی مکانیک ماشینهای کشاورزی از دانشگاه شهید باهنر کرمان. محقق در زمینه صنعت پسته: فراوری، مدیریت بازاریابی و فروش. عضو بنیاد نخبگان ایران، عضو انجمن مخترعین ایران. ناشر چندین مقاله علمی در مجلات معتبر علمی داخلی و خارجی. عضو واحد تحقیقات شرکت صنایع ممتازان

عناوین مقالات ارائه شده در سمپوزیوم:

۱. طرح ساختار نظام مدیریت تحقیقات در واحدهای پژوهشی
۲. ارائه مدل ارزیابی و طراحی کارکردهای استراتژیک برای دستیابی به تولید در کلاس جهانی در صنعت پسته
۳. بررسی استراتژی‌های توسعه تکنولوژی در صنعت پسته ایران
۴. پیاده‌سازی مدل کاربردی HACCP در صنعت فراوری ایران - مطالعه موردی: ترمیال‌های فرآوری ساخته شده در شرکت صنایع ممتازان

* کاربرد علمی نظام HACCP در صنعت فراوری پسته، موضوع مورد تحقیق، نقش ماشین آلات و تجهیزات فراوری ساخته شده در شرکت صنعتی ممتازان.

* بررسی استراتژی‌های مؤثر برای جذب و گسترش تکنولوژی در صنایع پسته ایران.

چکیده مقاله: مدل ارزیابی و طراحی کارکردهای استراتژیک برای دستیابی به تولید در کلاس جهانی در صنعت پسته